

Αρμένιοι

Καλά Χριστούγεννα
& Καλή Πρωτοχρονιά!

ΕΛΕΥΘΕΡΟΠΟΛΙΣ

ΤΡΙΜΗΝΗ ΠΕΡΙΟΔΙΚΗ ΕΚΔΟΣΗ ΤΩΝ ΑΡΜΕΝΩΝ ΑΠΟΚΟΡΩΝΟΥ ΧΑΝΙΩΝ

ΧΡΟΝΟΣ 25^{ος} • ΦΥΛΛΟ 99^ο • ΟΚΤΩΒΡΙΟΣ, ΝΟΕΜΒΡΙΟΣ, ΔΕΚΕΜΒΡΙΟΣ 2020 • ΤΙΜΗ 0,01 ΕΥΡΩ • ΣΟΥΛΙΟΥ 124 ΤΚ 173 42 ΑΘΗΝΑ GR

Τα κάλαντα των Χριστουγέννων

Καλήν εσπέραν άρχοντες
κι αν είναι ο ορισμός σας,
Χριστού τη θεία γέννηση,
να πω στ' αρχοντικό σας.

Χριστός γεννάται σήμερα
εν Βηθλεέμ τη πόλει,
οι ουρανοί αγάλλονται,
χαίρει η φύσις όλη.

Εν τω σπηλαίω τίκτεται,
εν φάτνη των αλόγων
ο βασιλεύς των ουρανών
και ποιητής των όλων.

Πλήθος αγγέλων ψάλλουσι
το «Δόξα εν υψίστης»
και τούτο άξιον εστί,
η των ποιμένων πίστης.

Εκ της Περσίας έρχονται
τρεις μάγοι με τα δώρα,
άστρο λαμπρόν τους οδηγεί
χωρίς να λείπει ώρα.

Έφθασαν εις Ιερουσαλήμ,
με πόθον ερωτούσι
που εγεννήθη ο Χριστός,
να παν να τον ευρούσι.

Για το Χριστόν ως ήκουσεν
ο Βασιλεύς Ηρώδης,
αμέσως εταράχθηκε
κι έγινε θηριώδης.

Διατί πολλά φοβήθηκε
δια τη βασιλεία
μην του τη πάρει ο Χριστός
και χάσει την αξία.

Χρόνια πολλά!

Τα κάλαντα της Πρωτοχρονιάς

Αρχιμηνιά κι αρχιχρονιά,
ψηλή μου δεντρολιβανιά
κι αρχή καλός μας χρόνος,
εκκλησιά με τ' άγιο θρόνος.
Κι αρχή που βγήκε ο Χριστός,
Άγιος και Πνευματικός
στη γη να περπατήσει,
και να μας καλοκαρδίσει.
Άγιος Βασίλης έρχεται,
άρχοντες το κατέχετε
από την Καισαρεία,
συ σ' αρχόντισσα κυρία.
Βαστά εικόνα και καρτί,
ζαχαροκάρδιο - ζυμωτή
καρτί και καλαμάρι,
δες κι εμέ το παλικάρι.
Βασίλη πόθεν έρχεσαι,
και δε μας καταδέχεσαι.

...
Κάτσε να φας, κάτσε να πεις,
κάτσε τον πόνο σου να πεις
Κάτσε να τραγουδήσεις,
και να μας καλοκαρδίσεις

Χρόνια πολλά - Καλή χρονιά!

Χριστούγεννα 2020

Στο καφενείο του χωριού

Η φωτογραφία εκτιμάται ότι είναι τον 1956 περίπου και τραβήχτηκε στο καφενείο του Τερεζάκη Τάσο, στην πλατεία του χωριού, που λειτουργούσε τότε ο Γιώργος Βασμουλάκης και στη συνέχεια ο Πατεράκης Νίκος, και από τη δεκαετία του '80 μέχρι σήμερα είναι κλειστό. Εικονίζονται γύρω από το τραπέζι, από αριστερά, ο Γιώργος Φραντζεσκάκης, ο Βαγγέλης Σκανιάλης, ο Αλέκος Σκανιάλης (πίνει την μπύρα με το μπουκάλι), ο Βασμουλάκης Γιώργος (όρθιος) και ο Γιάννης Μπουρντάκης (καθιστός).

Στην πίσω σειρά, από αριστερά, ο Γιάννης Γιαπιτζάκης, ο Μιχάλης Ορφανάκης, τον τρίτο που κάθεται με την πλάτη δεν μπορέσαμε να αναγνωρίσουμε, στο βάθος στο κέντρο ο Τσιναράκης Κωστής. Ο τελευταίος στο βάθος δεξιά, πίσω από το χέρι του Γιώργου Βασμουλάκη δεν αναγνωρίστηκε. Τις πληροφορίες και την αναγνώριση μας έδωσε ο Γιάννης Μπουρντάκης, ενώ στην αναγνώριση μας βοήθησε και η Πόπη Γαβριλάκη.

Καλά Χριστούγεννα και ευτυχισμένος ο νέος Χρόνος 2021!

Με την ευκαιρία των εορτών των Χριστουγέννων και της Πρωτοχρονιάς η «Ελευθερόπολι», εύχεται σε όλους τους Αρμενιανούς, όπου και αν βρίσκονται, θερμές ευχές για υγεία, χαρά και προκοπή! Εύχεται γρήγορα η πανδημία να αποτελέσει μια δυσάρεστη ανάμνηση και όλοι μας να βρεθούμε ξανά στο αγαπημένο μας χωριό!

Στους Αρμενιανούς της Αθήνας που δεν θα βρεθούμε φέτος να κόψουμε την καθιερωμένη Πρωτοχρονιάτικη Πίτα μας λόγω κορονοϊού, ευχόμαστε ξεχωριστά Καλή Χρονιά και υπενθυμίζουμε ότι, όσοι επιθυμούν μπορούν να στείλουν στην «Ελευθερόπολι» την οικονομική τους ενίσχυση μέσω της Εθνικής Τράπεζας.

Στο τεύχος που έχετε στα χέρια σας, μπορείτε να διαβάσετε...

- ❖ **σελ. 2:** Η Οδύσσεια με τον κορωνοϊό συνεχίζεται, του **Πέτρου Πανηγυράκη**
- ❖ **σελ. 2:** Ε του διαόλου το μιαρό, του **Γιώργη Καπριδάκη**
- ❖ **σελ. 3:** Δακοκτονία, του **Α. Π. Οικονομόπουλου**
- ❖ **σελ. 4:** Όταν υπάρχει συνεργασία..., του **Μιχάλη Ανδριανάκη**
- ❖ **σελ. 5:** Τα Σκουπίδια στους Αρμένους, της **Κικής Βασσάλου**
- ❖ **σελ. 6 & 7:** Αποχαιρετώντας τον **Χαράλαμπο Μπουρντάζο**
- ❖ **σελ. 8 & 9:** Οι παλαικές μας φωτογραφίες
- ❖ **σελ. 10 & 11:** Με ένα καφέ κι ένα γλυκό, να λέμε «Δόξα τω Θεώ», του **Μανώλη Ευθ. Πιπεράκη**
- ❖ **σελ. 12 & 13:** Κούκλες, Τοπωνύμια του χωριού μας, του **Γιώργου Φρεσκάκη**
- ❖ **σελ. 14:** Αυτοί που φεύγουν...
- ❖ **σελ. 15:** Χριστούγεννα στην Κωμιακή, του **Παλιού Αρμενιανού**
- ❖ **σελ. 15:** Τα σόρδινα του Νικητογιώργη, του **Γεωργίου Νικητάκη**
- ❖ **σελ. 16:** Στίχοι της **Πόπης Λαμπρινέα-Γαβριλάκη**
- ❖ **σελ. 16:** Δωρεές, Ειδήσεις από το χωριό μας

Η Οδύσσεια με τον κορωνοϊό συνεχίζεται

γράφει ο Πέτρος Πανηγυράκης, Δάσκαλος

*«Λένε του Κόρωνα ο Ιός
σε όλη τη Γη πλανάται
εύχομαι να εξαφανιστεί
με το Χριστός Γεννάται»*

Υποδεχτήκαμε το 2020 με την ευχή να είναι ευοίωνο, δημιουργικό και ελπιδοφόρο για όλους μας. Αλλά αλίμονο! «Άλλαι μεν βουλαί ανθρώπων άλλα δε Θεός κελεύει». Έφτασε και στην Ελλάδα ο αόρατος εχθρός, με το όνομα «Κορωνοϊός». Πανδημία σε παγκόσμια κλίμακα που απειλεί το σύνολο του πληθυσμού στον πλανήτη Γη. Είχαμε ακούσει για την γρίπη του 1918. «Δε σ' απαρνιέμαι εγώ ποτέ, εκτός αν' ε γυρίσει, η γρίπη του '18, και μας εξεχωρίσει», λέγαμε οι ερωτευμένοι. Υπήρξαν και άλλες πανδημίες στην Ελλάδα και σ' όλο τον κόσμο. Είναι γνωστές και δεν θα αναφερθώ. Ο ιός της πανδημίας του Κορωνοϊού το 2020 είναι παγκόσμιος και πολύ απειλητικός, είναι αόρατος και δεν ξέρεις πού, πότε και πώς θα σε συναντήσει.

Από τα καρναβάλια μέχρι το Πάσχα είχαμε μια δύσκολη πορεία. Ζήσαμε με το σύνθημα «ΜΕΝΟΥΜΕ ΣΠΙΤΙ». Ζήσαμε όλοι με στερήσεις και θυσίες, με αισιοδοξία, υπομονή και ελπίδα. Τα ζήσαμε όλα «κεκλεισμένων των εκκλησιών» από την τηλεόραση. Ζήσαμε το Πάσχα του καλοκαιριού χωρίς τα πανηγύρια και τις παραδόσεις μας και αυστηρά περιορισμένες εκδηλώσεις. Και τώρα χωρίς παρελάσεις για τη γιορτή του ΟΧΙ στον φασισμό και τον ναζισμό. Ευτυχώς το είπε ο ελληνικός

λαός στις εθνικές εκλογές και η δικαιοσύνη με την πρόσφατη απόφασή της.

Προβληματισμό και άγχος δημιουργεί η συνεχιζόμενη εξάπλωση του ιού σε όλον τον πλανήτη, όπως και οι συνεχείς απαγορεύσεις. Θα κλείσουν οι εκκλησίες και τα Χριστούγεννα; Αλίμονο! Εύχομαι το μήνυμα «*Δόξα εν υψίστοις Θεώ και επί γης ειρήνη εν ανθρώποις ευδοκία*» να εισακουστεί και να απαλλαγούμε το συντομότερο από αυτόν τον αόρατο εχθρό, που απειλεί την υγεία και τη ζωή των ανθρώπων.

Πρωτόγνωρες εικόνες και καταστάσεις. Γιατί; Ένας είναι ο φόβος, αλλά πιάνει όλους τους ανθρώπους. Όσοι δε φοβούνται τον Κορωνοϊό, φοβούνται το πρόστιμο. Ποιος άλλος θα μπορούσε να μας κάνει να αναθεωρήσουμε την πορεία και τις θέσεις μας και να τηρούμε τους Νόμους της Πολιτείας; Ο φόβος του ιού, του Κορωνοϊού.

«Ηρθε ο Κορωνοϊός να μας υπενθυμίσει πολύ μικρός ο άνθρωπος απέναντι στη φύση» την οποία ο άνθρωπος με την απλυσία του και την συμπεριφορά του δεν σέβεται και καταστρέφει. Το πρόβλημα είναι παγκόσμιο. Ζούμε στην εποχή της Παγκοσμιοποίησης τώρα και δεκάδες χρόνια. Υπήρξαν από την αρχαιότητα πανδημίες, τοπικές και γενικές. Υπήρξαν δυο Παγκόσμιοι πόλεμοι. Διερωτόμαστε πώς θα είναι ο Τρίτος Παγκόσμιος Πόλεμος; Οικονομικός; Θρησκευτικός; Και τα δύο μαζί; Η μήνυμα της φύσης για επανεκτίμησή της, η οποία

μας χαρίζει τη ζωή;

Πιστεύουμε και ελπίζουμε ότι ο Θεός θα βάλει το χέρι του και με την βοήθεια της επιστήμης της Παγκόσμιας Οργάνωσης Υγείας (Π.Ο.Υ.) και την αλλαγή της δικής μας νοοτροπίας, θα ξαναβρούμε τον σωστό βηματισμό μας. Κύριο μέλημα πρέπει να είναι η Υγεία και η Παιδεία του ανθρώπου, ώστε «*ως χάριεν άνθρωπος, όταν άνθρωπος ει*». Ελπίδα ότι όλα θα πάνε καλά και όσα βιώνουμε με τον Κορωνοϊό θα είναι παρελθόν, θα μείνει μια κακή ανάμνηση του παρελθόντος.

Γιατί, «*τις Θεός Μέγας ως ο Θεός ημών*».

Αισιοδοξία, υπομονή, πίστη και ελπίδα και ο Θεός είναι μαζί μας.

*«Τι και αν είναι συννεφιά και σκοτεινιά μεγάλη
Θα την ε βρει την εμπασιά ο Ήλιος να προβάλει».*

Επιστροφή στη φύση
με σεβασμό και ΑΓΑΠΗ
Χωρίς Κορωνοϊό
ΑΜΗΝ

Καλά Χριστούγεννα
και καλύτερο το 2021!
Καμαρωχαίρομαί σας.

Σημείωση: Τα δίστιχα είναι μερικά από τα μηνύματα που πήρα στο facebook από εκατοντάδες φίλους και φίλες μου. Τους ευχαριστώ όλους και όλες γιατί πράγματι ζούμε μαζί το διάστημα αυτό μια αγνή, καλή και αγαπτική φιλία.

Η "Ε" ενημερώνει ότι η ύλη για το επόμενο φύλλο θα πρέπει να έχει φτάσει στην εφημερίδα μέχρι 26/03/2021.

ελευθερόπολις

Τριμηνιαία έκδοση του Συλλόγου
Αρμενιανών Χανίων
«Ο ΚΡΙΤΟΒΟΥΛΙΔΗΣ»
Εκδίδεται με τη συνεργασία
της Τοπικής Κοινότητας Αρμένων

ΚΩΔΙΚΟΣ 4125

Εκδίδεται και διευθύνεται
από συντακτική επιτροπή.

Δωρεές στον Τραπεζικό λογαριασμό
Εθνικής Τράπεζας
GR9001101560000015676103433

Εκδότης-Διευθυντής:

Γιάννης Σ. Τσακίρακις
Σουλίου 124, 173.42 Αγ. Δημήτριος
Τηλ. 210-99.16.613,
Email: itsakir@otenet.gr
www.armenoi.gr
ISSN 1109-3056

Ε του διαόλου το μιάρó

γράφει ο Γιώργης Καπριδάκης

-Ίντα χαμπέρια καπετάν Μανούσο... άκουσες πράμα νέο να λένε για εκείνο να τον γκολονοιό εκιά τσι καφενέδες.

-Μωρέ μην ακούς τροζάδες καπετάνιο που λένε... αυτός ανέ μας αναγκωληθεί επαέ μόνο μόνο θα μας σε ξεβγάλει ούλους τσι γεροντήδες κακορίκε... μόνο γλάκα να βάλεις μια μουράγια των βουγιώ αν έχεις γιατί η ώρα τονέ βάνει το ρουφιάνο... Εδά θα πάω κι απατός μου να τνε βάλω με την γρά μου... -Α και γροίκα να σου πω μη το ξεχάσω... να αβιζιάρεις θέλει το κοπέλι σου να μην κατσουλεύει στα Χανιά ούλη νύχτα με τσι ξεβράκωτες... γιατί εκειδά οι μισοί είναι μυγιοφτισμένοι και θα μας κολλήσει ούλους επαέ στο χωριό ο μπεζεβέγκης.

- Ε του διαόλου το μιάρó μωρέ σύντεκνε, και ως πότες θα μασε πιλατεύει... !!!

ΔΑΚΟΚΤΟΝΙΑ

Αποτελεσματική μόνο αν βασίζεται στη βιολογία του εντόμου

γράφει ο **Α.Π.Οικονομόπουλος**,

Ομότιμος Καθ/τής Παν/μίου Κρήτης, Εφαρμοσμένη Βιολογία/Εντομολογία

Όπως είναι γνωστό από 10-ετίες, η κρίσιμη χρονικά στιγμή για την καταπολέμηση του δάκου της ελιάς (*Bactrocera oleae*) και τη διάσωση στο μέγιστο δυνατό βαθμό της παραγωγής ελαιοκάρπου είναι στην αρχή του καλοκαιριού, τον Ιούνιο με αρχές Ιουλίου για τις κλιματικές συνθήκες της πεδινής Κρήτης. Δηλαδή, πριν τα ενήλικα άτομα του εντόμου περατώσουν την αναπαραγωγική «διάπαυση» ή λίγο μετά και πριν αρχίσει η μαζική εναπόθεση αυγών από μεγάλο αριθμό γονιμοποιημένων θηλυκών στο νέο ελαιοκάρπο, ο οποίος αναπτύσσεται και προοδευτικά γίνεται κατάλληλος για τη θρέψη της «προνύμφης» (σκουλήκι). Η αναπαραγωγική διάπαυση του εντόμου περιλαμβάνει: αναστολή παραγωγής της φερομόνης (ορμόνη σύζευξης), αναστολή της ωρίμανσης ωαρίων στις ωοθήκες των θηλυκών, και αναστολή των συζεύξεων (Φωτογραφία). Προκαλείται από την έλλειψη ελαιοκάρπου κατάλληλου για τη θρέψη και ανάπτυξη της προνύμφης του εντόμου. Πρόκειται για στρατηγική επιβίωσης του εντόμου το οποίο τρέφεται αποκλειστικά από το μεσοκάρπιο του ελαιοκάρπου. Κάνει εξοικονόμηση ενέργειας για επιβίωση στην περίοδο Απρίλιος-Ιούνιος, η οποία είναι η μοναδική περίοδος του έτους κατά την οποία δεν υπάρχει ελαιοκάρπος κατάλληλος για να τραφεί η προνύμφη. Ο καρπός του προηγούμενου έτους, όσος δε μαζεύτηκε ή δε φαγώθηκε από πουλιά, έχει σαπίσει και πέσει από τα δέντρα από τα τέλη Απριλίου-αρχές Μαΐου, ενώ ο νέος γίνεται κατάλληλος για να τραφεί η προνύμφη τον Ιούνιο με αρχές Ιουλίου στα πεδινά μέρη της Κρήτης. Σε ορεινούς ελαιώνες, παράδειγμα η κοιλάδα του Σέμπρωνα στο Δήμο Πλατανιά με υψόμετρο περίπου 620μ, η αναπαραγωγική διάπαυση παρατηρείται στην περίοδο Ιουνίου-Ιουλίου, με καθυστέρηση σχεδόν ενός μηνός σε σύγκριση με τις πεδινές περιοχές λόγω ψυχρότερου κλίματος. Εάν λοιπόν ο πρώτος καθολικός δολωματικός ψεκάσμος εφαρμοστεί σε μια εκτεταμένη ελαιοκομική περιοχή έγκαιρα, καθολικά και επιμελημένα, ώστε να θανατώσει το δάκο πριν τα θηλυκά εξερχόμενα από την αναπαραγωγική διάπαυση γονιμοποιηθούν σε σημαντικό ποσοστό και αρχίσουν να εναποθέτουν μαζικά τα αυγά τους στο νέο ελαιοκάρπο, τότε αποφεύγεται η πρώιμη πληθυσμιακή έκρηξη στην πρώτη γενιά (ιδρυτική) της νέας ελαιοκομικής χρονιάς. Έτσι, στη συνέχεια, αποφεύγονται οι πολυπληθείς αλληπάλληλες γενιές που δύσκολα πλέον ελέγχονται. Σημειώνεται ότι κάθε γονιμοποιημένο θηλυκό μπορεί να εναποθέσει περί τα 300 γόνιμα αυγά σε διαφορετικούς καρπούς. Στην περίπτωση έγκαιρης και αποτελεσματικής καθολικής πρώτης επέμβασης, στη συνέχεια δεν απαιτούνται περισσότερες από 2 έως 3 ακόμα δολωματικές επεμβάσεις στα τέλη Καλοκαιριού με αρχές Φθινοπώρου ώστε να ελαχιστοποιηθεί η ζημιά στον ελαιοκάρπο κατά τη συγκομιδή. Τα παραπάνω παρουσιάστηκαν αναλυτικά από τον υπογράφο και σε άρθρο στα Χανιώτικα Νέα (ΧΝ) στις 15 Σεπτεμ-

βρίου 2014. Ήταν πάλι μια χρονιά με δροσερό καλοκαίρι και πολύ υψηλούς πληθυσμούς του εντόμου, ενώ μέχρι τον Αύγουστο δεν είχε γίνει καμιά οργανωμένη δολωματική επέμβαση σε εκτεταμένες περιοχές, όπως ανέφεραν σχετικά δημοσιογραφικά άρθρα.

Στις 27 Αυγούστου φέτος τα ΧΝ δημοσίευσαν εκτεταμένο άρθρο με πολλά υποκεφάλαια του φίλου και επί πολλά χρόνια Διευθυντή του Ινστιτούτου Υποτροπικών και Ελιάς Χανίων

Αρσενικός και θηλυκός δάκος σε διαδικασία ζευγαρώματος. Στον ελαιώνα τα θηλυκά ζευγαρώνουν συνήθως μια φορά στη ζωή τους και αυτό αρκεί για τη γονιμοποίηση εκατοντάδων αυγών.

Δρα Νίκου Μιχελάκη, για το φετινό σοβαρό πρόβλημα προστασίας του καρπού της ελιάς ιδιαίτερα στο Ηράκλειο. Μεταξύ άλλων αναφέρονται αλληπάλληλες συσκέψεις συναγερμού τον Αύγουστο (!) και ενώ είχαν ήδη γίνει 3 δολωματικές επεμβάσεις. Στο παραπάνω άρθρο επισημαίνεται η σύσταση αρμοδίων για άμεσες επεμβάσεις κάλυψης, δηλαδή «λούσιμο» των ελαιοδέντρων με διάλυμα εντομοκτόνου το οποίο εισχωρεί στο μεσοκάρπιο της ελιάς και σκοτώνει την προνύμφη του δάκου. Στο ίδιο άρθρο επισημαίνονται ως σημαντικά αίτια της αναποτελεσματικότητας, μεταξύ άλλων: μειωμένη χρηματοδότηση, γραφειοκρατία, μη έγκαιρη εφαρμογή της πρώτης επέμβασης και πολλά άλλα. Στις 4 Σεπτεμβρίου πάλι στα ΧΝ, σε άρθρο του Γ.ΚΩΝ. (Γιώργος Κώνστας υποθέτω) με τίτλο «Λάθος οι ολικοί ψεκάσμοι», επισημαίνεται η έντονη διαφωνία υπευθύνων της δακοκτονίας στο Νομό Χανίων για ψεκάσμούς ολικής κάλυψης. Επίσης αναφέρεται ότι σε παραθαλάσσιες περιοχές του Αποκόρωνα έχουν ήδη γίνει 4 ψεκάσμοι. Στο ίδιο φύλλο των ΧΝ υπάρχει και άρθρο με θέμα την απαγόρευση σε δημοσιογράφους παρακολούθησης σύσκεψης για την πρόοδο της δακοκτονίας στην Αντιπεριφέρεια Χανίων.

Συμπερασματικά: 1) Γνωρίζουμε αρκετά καλά και από 10ετίες τη βιολογία και την οικολογία του δάκου της ελιάς. Υπάρχει πληθώρα δημοσιευμένων αποτελεσμάτων έρευνας των Ιδρυμάτων: Ινστιτούτου Υποτροπικών και Ελιάς Χανίων, Μπεννακείου Φυτοπαθολογικού Ινστιτούτου, Ομάδας Εντομολογίας του Εθνικού Κέντρου Ερευνών «Δημόκριτος», Ινστιτούτου Ελιάς Κερκύρας, Εργαστηρίων Εντομολογίας Γεωπονικού Πανεπιστημίου Αθηνών και Γεωπονο-Δασολογικής Σχολής Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης, αλλά και Εθνικών και Διεθνών Ερευνητικών Προγραμμά-

των υπό την αιγίδα του Υπουργείου Γεωργίας, καθώς και αποτελέσματα ερευνών Ιδρυμάτων άλλων Μεσογειακών ελαιοκομικών χωρών. 2) Επίσης, γνωρίζουμε καλά τις καταστροφικές συνέπειες των ψεκάσμων κάλυψης που συνήθως έχουν ως αποτέλεσμα τα πολύ επικίνδυνα τοξικά υπολείμματα τόσο στο λάδι όσο και στους βρώσιμους ελαιοκάρπους, τη μόλυνση του περιβάλλοντος, αλλά και τη θανάτωση ωφελίμων εντόμων με αρνητικά αποτελέσματα στη φυτοπροστασία. Παράδειγμα η εξάπλωση μυκητολογικών ασθενειών στην ελιά λόγω θανάτωσης των παρασιτοειδών του λεκανίου, στα μελιτώδη αποχωρήματα του οποίου αναπτύσσονται οι μύκητες της καπνιάς. Επομένως είναι ανεπίτρεπτο να γινόμαστε συχνά μάρτυρες καταστροφής σημαντικού μέρους του γεωργικού εισοδήματος σε εκτεταμένες ελαιοκομικές περιοχές, περιοχές που συχνά δεν διαθέτουν άλλο αξιόλογο γεωργικό εισόδημα, από αναποτελεσματική και ερασιτεχνική οργάνωση της σχετικά ασφαλούς δολωματικής καταπολέμησης του εντόμου και την εν συνεχεία καταφυγή στους ψεκάσμούς καθολικής κάλυψης ή διαβροχής.

Όπως γίνεται φανερό από τα παραπάνω η γνώση υπάρχει, απομένει, ίσως το σπουδαιότερο, η αποτελεσματική οργάνωση της αντιμετώπισης του προβλήματος. Συγκεκριμένα: 1) Έγκαιρη και επιμελής παρακολούθηση (έναρξη τέλη Μαΐου-αρχές Ιουνίου για την πεδινή Κρήτη) της γονιμότητας των θηλυκών δάκων καθώς και της έναρξης εναποθέσεως γονιμών αυγών και εμφάνιση των μικρών προνυμφών στο νέο καρπό της χρονιάς. Η παραπάνω παρακολούθηση απαιτεί καλά καταρτισμένο και ευσυνείδητο προσωπικό. 2) Άμεση πρώτη καθολική δολωματική επέμβαση σε ευρύτερες ελαιοκομικές περιοχές λίγο πριν ή με την έναρξη γονιμού προσβολής του νέου ελαιοκάρπου. 3) Στη συνέχεια, παρακολούθηση του ύψους του πληθυσμού του εντόμου και της προσβολής του ελαιοκάρπου και άμεσες «διορθωτικές» καθολικές δολωματικές επεμβάσεις όταν ο πληθυσμός και η προσβολή του καρπού αυξάνονται σημαντικά. Όπως γίνεται φανερό το «παιχνίδι» κερδίζεται ή χάνεται στις αρχές καλοκαιριού. Περιπτώσεις που τον Αύγουστο δεν έχει γίνει καμιά καθολική επέμβαση ή έχουν ήδη γίνει 3-4 επεμβάσεις δείχνουν αποτυχία και άσκοπη σπατάλη δημοσίου χρήματος. Στην ανεπίτρεπτη περίπτωση καθολικών διαβροχών, έχουμε επιστροφή στη ζοφερή εποχή της εκτεταμένης μόλυνσης από τα τοξικά υπολείμματα των συνθετικών εντομοκτόνων της περιόδου 1950-1960. Τέλος να σημειώσω ότι επειδή το σύνολο σχεδόν του πληθυσμού ελαιοκομικών περιοχών όπως τα Χανιά έχει μικρό ή μεγάλο εισόδημα από την καλλιέργεια της ελιάς, είναι αυτονόητη η δυνατότητα ενημερωτικής παρουσίας σε σχετικές συσκέψεις αρμοδίων οργάνων δημοσιογράφων ή και εκπροσώπων ελαιοπαραγωγών για καλόπιστη ενημέρωση των άμεσα ενδιαφερομένων παραγωγών αλλά και των καταναλωτών του εθνικού προϊόντος.

Ευχαριστώ για τη φιλοξενία

Όταν υπάρχει συνεργασία...

του Μιχάλη Ανδριανάκη από ανάρτηση στο facebook

Καθώς γράφω ένα άρθρο, ξεσκαλίζω τις φωτογραφίες του αρχείου. Βλέπω καλές και κακές στιγμές σε σχέση με την προστασία και ανάδειξη των μνημείων στο μακρύ διάστημα, που μια καλή ομάδα από επιστήμονες όλων των ειδικοτήτων, συντηρητές και εργατοτεχνίτες, συνεργαστήκαμε στενά και σε ένα φιλικό κλίμα για το σκοπό αυτό. Συνεργαστήκαμε στενά και με την τοπική Εκκλησία και με άλλους φορείς της Αυτοδιοίκησης. Όπου «τα βρίσκαμε», το αποτέλεσμα ήταν πολλές φορές πέρα από τις προσδοκίες μας.

Χαρακτηριστική είναι η περίπτωση του ναού του Αγίου Ιωάννη του Θεολόγου στους Αρμένους Αποκορώνου, που βλέπουμε στις φωτογραφίες που ακολουθούν. Ήταν ένας συνηθισμένος μονόχωρος ναός του 16ου αιώνα με διάκοσμο και επεμβάσεις του 19ου αιώνα, σε κακή κατάσταση. Ξεκινήσαμε τις εργασίες αποκατάστασης σε συνεργασία με την Ενορία Αρμένων και τον Πολιτιστικό Σύλλογο. Επειδή στο παρελθόν ο αείμνηστος έφορος βυζαντινών αρχαιοτήτων Μανόλης Μπορμπουδάκης είχε εντοπίσει σε διπλανό κατάστημα γλυπτά από παλαιοχριστιανική βασιλική, σκεφτήκαμε πως θα ήταν σκόπιμο να ερευνησουμε το θέμα. Δεδομένου ότι ο ναός δεν ήταν πια (από τη δεκαετία του 1950) ο κεντρικός του ιστορικού χωριού ώστε να καλύπτει τις λατρευτικές ανάγκες των κατοίκων, συμφωνήσαμε και προχωρήσαμε σε ανασκαφή κάτω από το τσιμεντένιο δάπεδο. Κατεβήκαμε σε βάθος περίπου δυο μέτρα, όπου υπήρχαν αλληπάλληλες ταφές διάφορων εποχών. Διαπιστώσαμε από τα λίγα «σπαράγματα» τοιχογραφιών του πρώτου μισού του 13ου αιώνα και λείψανα παλιότερων τοίχων, ότι στη θέση του ναού του 16ου αιώνα υπήρχε ένας παλιότερος

Πιστεύω πως το αποτέλεσμα ήταν ικανοποιητικό για όλους και ήδη αποτελεί -εκτός από μια σημαντική διαχρονική μαρτυρία για το χωριό- ένα χώρο επισκέψιμο, χωρίς να χάσει τη λατρευτική του χρήση. Ανάλογες λύσεις ακολουθήθηκαν και σε άλλες περιπτώσεις, που υπήρξε συνεργασία.

ίδιου πλάτους, στο μισό περίπου μήκος. Ο ναός αυτός, στον αρχιτεκτονικό τύπο του μονόχωρου με τρούλο, ήταν κτισμένος πάνω στο ψηφιδωτό δάπεδο μιας ακόμη παλιότερης βασιλικής (ίσως από το ίδιο συνεργείο που έφτιαξε το δάπεδο στη βασιλική της Αλμυρίδας) του 6ου αιώνα, καθώς και μαρμάρινα γλυπτά. Σωζόταν λίγα τμήματα από το δάπεδο.

Όταν ολοκληρώθηκαν οι εργασίες έρευνας, συμφωνήσαμε με την Ενορία Αρμένων και με τη Μητρόπολη Κυδωνίας και Αποκορώνου να διαμορφώσουμε το ναό λιγάκι «ανορθόδοξα», προκειμένου να αναδειχτούν και οι τρεις οικοδομικές φάσεις, με κάποιες αλλαγές στα επίπεδα και τη λειτουργία του. Έτσι το ανατολικό τμήμα (ο παλιότερος ναός) αναδείχτηκε στο αρχικό, βαθύτερο επίπεδο και το υπόλοιπο παρέμεινε σε αυτό του 19ου αιώνα. Μια πέτρινη σκάλα ενώνει τους δυο χώρους.

«Τα Σκουπίδια στους Αρμένους»: Μια παλιά και πάντα επίκαιρη ιστορία

Ένα εφημεριδάκι που κυκλοφόρησε πριν από 26 χρόνια και ένα αρθράκι για τα σκουπίδια στο χωριό μας, στάθηκε η αφορμή για μερικές καλοκαιρινές σκέψεις στην καρδιά του χειμώνα.

Της **Κικής Βασσάλου**

Ήταν καλοκαίρι του 1994, όταν αντιμετώπιζοντας την ανία του καλοκαιριού... δημιουργικά, μαζί με τη φίλη μου Μαρία (Καβρουλάκη), ίσως και με την παρότρυνση κάποιου γονέα, φτιάξαμε ένα εφημεριδάκι, ονόματι «Καλοκαίρι στους Αρμένους». Το ολιγοσέλιδο έντυπό μας είχε λίγο απ' όλα: επικαιρότητα, εγκυκλοπαιδικές γνώσεις, χρήσιμες συμβουλές, στήλη για το βιβλίο, αθλητικά, ανέκδοτα, αινίγματα και τεστ γνώσεων. Εκτός από τις δυο μικρο-εκδότριες, θέματα υπέγραφαν επίσης τα αδέρφια και τα ξαδέλφια μας: ο Γιάννης (Λαμπαθάκης), ο Μάνθος (Καβρουλάκης), ο Παναγιώτης (Βασσάλος). Ξεφυλλίζοντας την, μετά από τόσα χρόνια, μου φαίνονται αρκετά χαριτωμένα όλα αυτά που γράφαμε -ήμασταν 10 έως 13 ετών- και την ίδια στιγμή συνειδητοποιώ ότι όλα όσα μας απασχολούσαν τότε δεν απέχουν πολύ από τα σημερινά ενδιαφέροντα των παιδιών μας (όταν αφήνουν τις οθόνες, ασφαλώς).

Στην τρίτη σελίδα, επίσης, στην πρώτη μου δημοσιογραφική απόπειρα, υπέγραφα ένα θέμα -με διαχρονική επικαιρότητα θα έλεγα σήμερα- με τίτλο: «Τα σκουπίδια στους Αρμένους». Εκεί περιέγραφα το πρόβλημα διαχείρισης των σκουπιδιών στο χωριό μας, σε συνδυασμό με την ύπαρξη ελάχιστων κάδων, αλλά και το κάψιμό τους ως τη λύση που εφαρμόζαν αρκετοί Αρμενιανοί για να αντιμετωπίσουν το θέμα. Κατέληγα δε γράφοντας με την απλοϊκή σκέψη και αισιοδοξία μιας 13χρονης ότι «θα πρέπει όλοι μαζί να φροντίσουμε να πάμε στην κοινότητα (προ «Καλλικράτη» και «Καποδίστρια» αυτά), να αναφέρουμε το πρόβλημα και ίσως με τη συζήτηση γρήγορα να λυθεί».

Διαβάζοντας σήμερα το αρθράκι του 1994 στον 8χρονο γιο μου, και φανατικό παραθεριστή Αρμένων, το πρώτο αυθόρμητο σχόλιό του είναι ότι «δεν έχουν αλλάξει και πολλά από τότε». Μπορεί να μην καίνε τα σκουπίδια σήμερα, αλλά δεν νιώθεις ότι βρίσκεσαι σε ένα καθαρό χωριό, το κοινό μας συμπέρασμα, αλλά και οι σκέψεις που κάνω τα τελευταία χρόνια -και πολύ αργοπορημένα καταθέτω εδώ σήμερα. Παραθερίζοντας κάθε Αύγουστο στο χωριό και κατεβαίνοντας σχεδόν καθημερινά με τα πόδια από το σπίτι μου προς τον Τζίτζικα και τον κάμπο, περνώντας πίσω από την Παναγία και μέσα από το γήπεδο, η κατά-

σταση είναι το λιγότερο αποκρουστική. Σωροί από ξερά πλατανόφυλλα που δεν ξέρεις (και δεν θες να φανταστείς) τι μπορεί να κρύβουν, σωλήνες με νερό(;) που πρέπει να περάσεις από πάνω, αφρόντιστα ποτάμια και πηγές, αλλά και αμέτρητα σκουπίδια είναι η εικόνα που κρατώ και από το φετινό σαρανταήμερο που περάσαμε οικογενειακώς στους Αρμένους. Έναν φανταστικό τόπο και σημείο που θα μπορούσε να καθαριστεί, ενδεχομένως να πλακοστρωθεί, δημιουργώντας μια ωραία διαδρομή συνέχεια του μικρού πεζοδρομίου που περνάει μπροστά από τη Δροσοσταλιά και κατευθύνεται προς την Παναγία, αλλά και να συνδυαστεί με την απαραίτητη ανακατασκευή του γηπέδου (φέτος το ένα από τα δυο πρόχειρα εγκατεστημένα τέρματα έπεσε στο κεφάλι σχεδόν ενός παιδιού - ευτυχώς χωρίς να τραυματίσει σοβαρά) και την κατασκευή (γιατί όχι;) μιας παιδικής χαράς.

Τα χρόνια περνούν, η 13χρονη αρθρογράφος εκείνης της καλοκαιρινής εφημερίδας συμπληρώνει την τέταρτη δεκαετία της ζωής της και οι Αρμένιοι, η αγαπημένη θερινή (και όχι μόνο) σταθερά μας, γερνούν κάπως άχαρα μαζί μας. Δεν χρειάζεται καμιά φοβερή ανάπλαση, ούτε υποδομές στη λογική της τουριστικοποίησης. Αυτό που χρειάζεται, όμως, και αυτός ο τόπος, όπως και κάθε τόπος, είναι αγάπη και φροντίδα· ένα περιποιημένο και καθαρό περιβάλλον, και έργα που σέβονται τη φύση και βελτιώνουν τη ζωή και την καθημερινότητα των κατοίκων - κι εδώ κάπου χωράει και το πάγιο αίτημα για ορθή και κυρίως ήπια διαχείριση των υδάτων. Όσο για τα «Σκουπίδια στους Αρμένους» που ήταν ο τίτλος εκείνου του θέματος που γράφτηκε 26 χρόνια πριν... κάντε κάτι βρε παιδιά. Κρίμα είναι!

Πρωτοβουλία Αλληλεγγύης Αποκόρωνα

Ειδικά για τα νερά, αξίζει να αναφέρουμε εδώ τις ενέργειες της συλλογικότητας «Πρωτοβουλία Αλληλεγγύης Αποκόρωνα», η οποία στις 28 Σεπτεμβρίου οργάνωσε μια δράση για τον καθαρισμό των πηγών των Αρμένων με μεγάλη και ουσιαστική συμμετοχή, παρά τις δυσκολίες που υπήρξαν λόγω της θολότητας των νερών εκείνες τις μέρες.

Εξίσου ουσιαστική, όμως, ήταν και η συζήτηση που ακολούθησε με κύριο θέμα «φθινό και ποιοτικό πόσιμο νερό για όλους». Εν συνεχεία και ανανεώνοντας το ραντεβού για τις 11 Οκτωβρίου στην Κάϊνα, πραγματοποιήθηκε μια δεύτερη ενδιαφέρουσα κουβέντα, καλεσμένη από την Πρωτοβουλία Αλληλεγγύης Αποκόρωνα, τον Αγροτικό Σύλλογο και κατοίκους της Κάϊνας. Στη συζήτηση τέθηκαν διάφορα ζητήματα και προβληματισμοί σχετικά με το πόσιμο - ποιοτικό νερό (δίκτυο, δεξαμενές, γεωτρήσεις) αλλά και το θέμα της άρδευσης στον Αποκόρωνα.

Ταυτόχρονα εκφράστηκαν σκεψεις και προβληματισμοί για το καθεστώς διαχείρισης των υδάτων στην επαρχία μας και σε θεσμικό επίπεδο (σχέση ΟΑΚ, Δήμου, ΤΟΕΒ και ιδιωτών). Κρίθηκε δε αναγκαίο να υπάρξουν προοπτικές διεκδίκησης και κινητικότητα από τους πολίτες του Αποκόρωνα, με γνώμονα το κοινωνικό και συλλογικό συμφέρον.

ΑΠΟΧΑΙΡΕΤΩΝΤΑΣ ΤΟΝ ΧΑΡΑΛΑΜΠΟ «ΕΛΕΥΘΕΡΟΠΟΛΙΤΗ»

Η τέχνη να προσφέρει χαρά

Με το ένα της φτερό «σπασμένο» μας ξαναεπισκέφτηκε η, όπως πάντα, ωραία και χορταστική αρμενιανή εφημερίδα «Ελευθερόπολις» (φωτ.). «Πληγωμένη» από τη μεγάλη απώλεια -τον θάνατο του αγαπητού, ανήσυχου μέχρι τέλους, σπουδαίου ερευνητή και πάντα δημιουργικού Χαράλαμπου Μπουρνάζου. Που, πλιν των σημαντικών εργασιών του σχετικά με το ιστορικό παρελθόν της Κρήτης και της χώρας, το σπουδαίο αρχειακό υλικό που είχε

στη διάθεσή του, αυτό που άρεσε σε μας- δεν τον γνωρίζαμε δυστυχώς «εκ βαθέων»- ήταν οι θαυμάσιες «παλαιϊκές» εύθυμες ιστορίες του («Το Γραμματσάκι του Γέρω», «Η Ροδαρά μας» κ.ά.). Με μαντινάδες, ανέκδοτα, τον Ερωτόκριτο σε συνέχειες κ.λπ.

Δεν είναι εύκολο στην εποχή μας, εποχή μίζερη και επίφοβη λόγω κορωνοϊού, καχύποπτη και κάπου επικίνδυνη στις συναναστροφές, να προσφέρεις χαρά με τα γραπτά σου. «Ο

Γερο Χαράλαμπος» και η «Ελευθερόπολις» το κατάφερνε αυτό. Παρά δε το περασμένο της ηλικίας και τα προβλήματα υγείας ήταν πηγή αισιοδοξίας. Τον ευχαριστούμε για τις στιγμές ευφροσύνης που μας χάρισε. Θα μας συντροφεύει η ανάμνησή του, με ένα χαμόγελο που θα πηγάζει από τις αναγνώσεις των κειμένων του - τα οποία, κατά την ταπεινή μας άποψη, θα πρέπει να εκδοθούν σε βιβλίο.
Στ.Γ.Κ.

Στον αγαπημένο φίλο Χαράλαμπο Μπουρνάζο

Μερικά λόγια από καρδιάς στον αγαπημένο φίλο Χαράλαμπο Μπουρνάζο, που «έφυγε» πριν λίγο καιρό.

Καπετάν Χαράλαμπε. Σε αποκαλώ έτσι γιατί όσο ζούσες ήσουνα από τους ξεχωριστούς καπετάνιους της πέννας! Και εγώ όταν σε έπαιρνα τηλέφωνο έτσι σε ζητούσα από την ευγενέστατη σύζυγό σου. Όμως μου είναι αδύνατο να πιστέψω πως «έφυγες», Μπάμπη. Πιστεύω πως θα σηκώσω το τηλέφωνο και θα ακούσω τη φωνή σου και θα αρχίσουμε μια κουβέντα. Εσύ θα μου πεις για την τελευταία «Ιστορία της Ασηγωνιώτικης Ρίζας» Και εγώ για το θαυμάσιο γραφτό σου στην εφημερίδα «Ελευθερόπολη».

Μπάμπη, έφυγες τόσο απότομα και απρόσμενα. Ειλικρινά μας άφησες μια

απέραντη πίκρα και θλίψη. Όμως πιστεύω πως πάντα θα ζεις και θα υπάρχουν στη μνήμη μας, στο μυαλό και στην καρδιά μας, γιατί θα υπάρχει το έργο που άφησες.

Θυμάμαι πριν από μερικές δεκαετίες, όταν σε μια εκδήλωση, νομίζω στις Βρύσες, σε πρωτοάκουσα. Ήσουν μαγευτικός, Μπάμπη, και τα λόγια σου ήσαν υπέροχα. Από τότε σε άκουσα αρκετές φορές. Ειδικά στις εκδηλώσεις του Ιδρύματος «Ελευθέριος Βενιζέλος». Πάντα ήσουν εξαιρετικά τεκμηριωμένος και υπέροχος στη διατύπωση.

Αγαπημένη φίλε Μπάμπη θα μας λείψεις, μα πιστεύω πως θα μας λείψεις, εκτός βέβαια από την αγαπημένη σου οικογένεια και στην αγαπημένη εφημερίδα του χωριού σου, την «Ελευθερόπολη», που ήσουν ένα κομμάτι από την ψυχή της. Διαβάζοντάς

την κάθε φορά που την έπαιρνα στα χέρια μου, μου έδινε την ευκαιρία να ξεφύγω έστω και παροδικά από το άγχος και τη μέγερνη του καυτερού τσιμέντου της εποχή μας.

Άμε στο καλό αγαπημένε φίλε. Εγώ θα ξανοίγω τον μαδαρίτικο νυχτερινό ουρανό να ξεχωρίσω το πιο λαμπρό αστεράκι. Πιστεύω πως θα είσαι εσύ και μας βλέπεις από εκεί ψηλά. Πιστεύω πως δεν ξέχασες να πάρεις μαζί σου και το μολυβδοκόντυλά σου για να γράφεις, στον παράδεισο που θα βρίσκεσαι, εκείνες τις όμορφες ιστορίες. Και να μας πέμπεις και καμιά!

Καλό σου κατευόδιο.
Χαιρετώ σε κι αγαπώ σε!

Σήφης Ιωάν. Πετράκης
Ασηγωνιώτης Λαογράφος

Ο **Βαγγέλης Κακατσάκης** για μια ακόμη φορά αναφέρεται στην «Ε» και τον ευχαριστούμε, όταν μεταξύ άλλων γράφει στα Χανιώτικα Νέα:

Αφιερωμένο στον και για χρόνια τακτικό και εκλεκτό συνεργάτη της εφημερίδας μας, Χαράλαμπο Μπουρνάζο, που έφυγε

στις αρχές του φετινού Ιούνη για το άλλο ημισφαίριο της ζωής, το τελευταίο το με αρ. 98 (Ιουλ. Αυγ. Σεπτ., 2020) 16 σελίδων φύλλο της τρίμηνης περιοδικής έκδοσης των Αρμένων Αποκορώνου, “Ελευθερόπολις”.

Στον Γέρω -Χαράλαμπο, τον Χαράλαμπο τον Ελευθεροπολίτη, τον Χ. Μπ., όπως συνήθως του άρεσε να υπογράφει τη “Ροδαρά” του, το “Γραμματσάκι” του και τις πάμπολλες άλλες ιστορικές και λογοτεχνικές συνεργασίες του. **Όντως πρόκειται για ένα συλλεκτικό φύλλο.**

Ψήφισμα

Ο **Σύλλογος Αρμενιανών Αττικής «Ο Κριτοβουλίδης»** αποφάσισε στο άγγελμα του θανάτου του ξεχωριστού Αρμενιανού Χαράλαμπου Στρ. Μπουρνάζου, να εκφράσει και δια της εφημερίδας μας τα θερμά του συλλυπητήρια στη σύζυγό του Άννα και στο

γυιό του Στρατή, να διαθέσει χρηματικό ποσό στη μνήμη του στον Άγιο Νικόλαο, και να τελέσει το ετήσιο μνημόσυνό του 6 Ιουνίου 2021 στους Αρμένους.

το Δ.Σ του Συλλόγου

Συλλυπητήρια για τον θάνατο του Χ. Μπουρνάζου

Ο **Δήμος Αποκορώνου, η δημοτική αρχή, το Δημοτικό Συμβούλιο και ο Δήμαρχος** προσωπικά εκφράζουν τη λύπη τους για τον θάνατο του εκλεκτού συνδημότη μας Χαράλαμπου Μπουρνάζου.

Αναγνωρίζοντας τη συνεισφορά του, το Δημοτικό Συμβούλιο του Δήμου Αποκορώνου

θα αποφασίσει να οργανώσει εκδήλωση για τη ζωή και το έργο του, ως προς την οποία θα ανακοινωθούν περισσότερα προσεχώς.

Ο Δήμος Αποκορώνου, η δημοτική αρχή, το Δημοτικό Συμβούλιο και ο Δήμαρχος Χαράλαμπος Κουκιανάκης εύχονται συλλυπητήρια στην οικογένεια και τους οικείους του.

Ψήφισμα

Η **Εκτελεστική Επιτροπή του Εθνικού Ιδρύματος Ερευνών και Μελετών «Ελευθέριος Κ. Βενιζέλος» (Χανιά)**, μόλις πληροφορήθηκε τον θάνατο του σπουδαίου ιστορικού μελετητή της νεότερης ιστορίας της Κρήτης, Χαράλαμπου Μπουρνάζου ο οποίος υπήρξε ιδρυτικό μέλος και επί 8 χρόνια μέλος του Διοικητικού Συμβουλίου του Ιδρύματος, με ανεκτίμητη προσφορά προς αυτό, αποφάσισε ομόφωνα:

να εκφράσει θερμά συλλυπητήρια στην οικογένεια του εκλιπόντος, να εκπροσωπηθεί το Ίδρυμα στην εξόδιο ακολουθία, να καταθέσει στη μνήμη του, αντί στεφάνου, χρηματικό ποσό στο Κοινωφελές Ίδρυμα «Αγία Σοφία» για το πρόγραμμα «Βοήθεια στο σπίτι», να οργανώσει εν καιρώ εκδήλωση για το έργο και την προσφορά του, να δημοσιευθεί το παρόν στον Τύπο.

Στη μνήμη του καλού μου φίλου Χαράλαμπου Μπουρνάζου

Αγαπημένε φίλε μου, Χαράλαμπε Μπουρνάζο!!

Στα δροσερά κλαδιά τση μνήμης μου, εκείά σε ανεβάζω!!!

Κι εδώ, από κεία πού 'σαι μακρυνά, πολλά 'ναι που θυμίζεις!

Την καλοσύνη την πρεπιά, όμορφα τη στολίζεις!!!

Γαβριήλ Φλεμετάκης

Οι παλαικές μας φωτογραφίες

Συνεχίζουμε να δημοσιεύουμε τις παλαικές φωτογραφίες που κατά καιρούς μας έχουν αποστείλει οι αναγνώστες μας, συγχωριανοί και φίλοι. Πιστεύοντας πως η διατήρηση της ιστορικής μνήμης και της ιστορίας ενός τόπου είναι καθήκον μας θα συνεχίσουμε να δημοσιεύουμε τις εικόνες από τα πρόσωπα που πρωταγωνίστησαν στην ιστορία του χωριού μας.

Ευχαριστούμε όλους τους αναγνώστες της εφημερίδας μας που ευγενικά και ανιδιοτελώς συμβάλλουν σε αυτή την προσπάθεια, και περιμένουμε από όλους τους Αρμενιανούς τις παλιές τους φωτογραφίες.

Οι φωτογραφίες του παρόντος τεύχους, εικονίζουν σχολικές εκδηλώσεις την εικοσαεκαετία του 1950-1970 στο Δημοτικό Σχολείο Αρμένων.

Και προέρχονται από το αρχείο της δασκάλας Μαρίας Σκανδάλη, από τις οποίες μέρος τους μας διέθεσαν οι κληρονόμοι της.

Σχολικό ενθύμιο από όλες τις σχολικές τάξεις, το σχολικό έτος 1962-63

Έγινε προσπάθεια αναγνώρισης των προσώπων χωρίς να είμαστε βέβαιοι για την επιτυχία της. Περιμένουμε τις διορθώσεις και τις υποδείξεις σας. Την ίδια φωτογραφία μας έστειλε και η Καβρουλάκη Ελένη, την οποία ευχαριστούμε. «Ε»

Εικονίζονται: μπροστά η Νικάκη Βούλα, πρώτη σειρά γονατιστές οι Παρασκουλάκη Διαμάντια, Κοκογιαννάκη Ελισάβετ, Γαβριλάκη Μαρία, Προεστίακη Βάσω, Νικάκη Άννα, Καβρουλάκη Βασιλεία, Σκανδάλη Κωνσταντίνα, Κουρομιχελάκη Άννα, Αβερκάκη Ελένη.

Πρώτη σειρά όρθιες: Καβρουλάκη Άννα, Πολυχρονάκη Ειρήνη, Αγγελάκη Αφροδίτη, Καβρουλάκη Ελένη, Καβρουλάκη Τούλα, Καβρουλάκη Μάρω, Ξενάκη Κατίνα, Παπαμαρκάκη Αθηνά, Παρασκουλάκη Μαρία,

Καβρουλάκη Παντελίτσα και πίσω της η επιστάτης του σχολείου Γαβριλάκη Κατερίνα. Στο κέντρο εικονίζεται η δασκάλα Σκανδάλη Μαρία.

Πρώτη σειρά όρθιοι: Πολυχρονάκης Μιχάλης, Καλλιβρετάκης Κωστής, Σκανδάλης Μανώλης, Παπαμαρκάκης Γιάννης, Παπαμαρκάκη Χρυσάνθη, άγνωστη, Κουτσουπάκης Παύλος, Νικητάκης Χρήστος, Προεστίακης Αντώνης, Αβερκάκης Γιώργος.

Τελευταία σειρά όρθιοι: Αγγελάκης Αντώνης, Φρακολάκης Λευτέρης, Παρασκουλάκης Τάσος, Γιαπιτζάκης Γιάννης, Καλλιβρετάκης Λευτέρης, Φρακολάκης Κωστής, Πολυχρονάκης Μανούσος, Στεφανάκης Κώστας, Νικητάκης Πέτρος, Κοκογιαννάκης Μίνως του Γεωργίου, Καβρουλάκης Βαγγέλης.

Με ένα καφέ κι ένα γλυκό, να λέμε «Δόξα τω Θεώ»

«Κολυμπώντας» μέσα στις δυσκολίες και τις πίκρες του καλοκαιριού που μας πέρασε, έψαχνα να βρω μια διέξοδο, για να γλυκάνω λίγο το λαρύγγι μου και την καρδιά μου. Να πετάξω το βάρος των γεγονότων από πάνω μου και να «ντύσω» με κάτι ανάλαφρο την καθημερινότητα της ζωής. Νομίζω, άλλωστε, ότι σας το χρώσταγα. Πολύ στο σοβαρό πήγαινε το γράψιμό μου τελευταία, και ο εσωτερικός μου κόσμος δυσανασχέτησε. «Να βράσω την πέννα σου, καλαμαρά μου. Δε βάζεις και λίγο χρώμα στο μελάνι σου, να μας ομορφύνεις τη ζωή, να τη γλυκάνεις λιγάκι!» ένοιωσα τον δεύτερο εαυτό μου, να μου φωνάζει διαμαρτυρόμενος από τα “εντός” μου. Και για να μην ακούω άλλο αυτές τις διαμαρτυρίες, πήγα σε ένα χρωματοπωλείο και ζήτησα ένα χρώμα που να μπορεί να αναμιχθεί με το μελάνι μου. Να το κάνει πιο ωραίο, πιο ανάλαφρο. Ο καλός χρωματοπώλης μεείδισε, έπιασε ένα χρωματολόγιο και μου το έδωσε, χωρίς να κάνει κανένα σχόλιο. Έλεγα να πάρω ένα ωραίο ανοιχτό γαλάζιο, που θυμίζει θάλασσα και φτιάχνει τη διάθεση. Μα θυμήθηκα τον Ερντογάν, τον κακό μας γείτονα, και τη γαλάζια πατρίδα που θέλει να μας κλέψει, και θύμωσα πολύ. Θύμωσα και επαναστάτησα, γιατί δεν είδα κανέναν Υπεύθυνο σχολιαστή να του πει «κόψε το γαλάζιο από τα όνειρά σου, ρε γείτονα, διότι το γαλάζιο και το λευκό είναι τα χρώματα της ελληνικής σημαίας και της ελληνικής θάλασσας. Το χρώμα της δικής σου σημαίας είναι κόκκινο, και το κόκκινο με το γαλάζιο δεν κάνουνε χωριό! Κατάλαβες;» Ο χρωματοπώλης, που αντιλήφθηκε κάποιον εσωτερικό μου προβληματισμό, προσφέρθηκε να με βοηθήσει: «Τι θα λέγατε για ένα καφέ, κύριέ μου;» με ρώτησε ευγενικά. Του απάντησα ότι δεν μπορούσα να φανταστώ το καφέ μέσα στο μελάνι. Τον είδα και πάλι να μειδιά και τον άκουσα να μου λέει: «Όχι στο μελάνι, κύριέ μου, στο φλιτζάνι εννοώ». Και τότε, κατάλαβα πού το πήγαινε. Κι είδα το φως του ήλιου να πλημμυρίζει το μαγαζί, να εισχωρεί μέσα στο μυαλό και στην καρδιά μου και να φωτίζει κάθε τους πτυχή. «Ορίστε η ιδέα που ζητούσα, τη βρήκα» φώναξα δυνατά, ως νέος Αρχιμήδης, που ανακάλυπτε κάτι σημαντικό. «Βρήκα το θέμα που έψαχνα. Θα γράψω για τον καφέ. Και μάλιστα, τον ελληνικό!», ξαναφώναξα ενθουσιασμένος και αγκάλιασα τον μαγαζάτορα, για να τον ευχαριστήσω. Γύρισα χαρούμενος στο σπίτι και ζήτησα από τη γυναίκα μου να μου φτιάξει ένα γλυκό βραστό, όπως τον πίνω πάντα, παρά τις αντιρρήσεις των ειδικών, που καταδικάζουν τη ζάχαρη. Και ώσπου η σύζυγος να βρει το μπρίκι, εγώ βρήκα ένα παλιό τεφτέρι για να κρατάω σημειώσεις, για τις ανάγκες του άρθρου που σκέφτηκα να σας παρουσιάσω. Ορίστε μερικές από τις σημειώσεις μου, άλλες παρμένες από

καφενεία, και άλλες από έγγραφες πηγές: Τι είναι καφές;

Φρέσκος και καβουρδισμένος

– Είναι ένας μαγικός καρπός, λίγο μεγαλύτερος από το σπόρο του σταριού, που έχει από τη φύση του πολλές ιδιότητες και αποστολές. Όπως: Ως ρόφημα, τονώνει το νευρικό μας σύστημα και μας κάνει να νοιώθουμε ωραίοι και δυνατοί. Ένα-δυο καφεδάκια την ημέρα, τις σκοτούρες κάνουν πέρα και μας βοηθούν να καταπιαστούμε με τις ευθύνες της καθημερινότητας δυνατοί και ευδιάθετοι. Συγχρόνως, κάθε φλιτζάνι του καφέ, συνεισφέρει στο εισόδημα των απανταχού καφετζήδων, ανάλογα με την τοποθεσία του καταστήματος, αλλά και την προσωπικότητα ή μαεστρία του καφετζή.

Είναι ευνόητο ότι πρώτοι στη σειρά των ευνοούμενων από την ιστορία του καφέ, είναι οι φτωχοί λαοί, που καλλιεργούν τον ευλογημένο αυτό καρπό και εξασφαλίζουν τα προς το ζην. Τη μερίδα του λέοντος στα κέρδη, όμως και όπως πάντα, την καρπώνονται εκείνοι που τον εμπορεύονται, αλλά, ας μην το συζητάμε αυτό! Οι χώρες παραγωγής του καφέ βρίσκονται στη ζώνη του Ισημερινού, από Μεξικό, Κολομβία και Βραζιλία, μέχρι Κεντρική Αφρική, Ινδία και Ινδονησία. Βορειότερα από τη ζώνη αυτή, όπως π.χ. στην Ευρώπη και την Αμερική, ο καφές ως φυτό δεν ευδοκιμεί. Αντί αυτού, ευδοκιμούν αυτοκίνητα, αεροπλάνα, τανκς, υποβρύχια και φάρμακα, που μας εξασφαλίζουν εύκολη ζωή ή... (ας μην το συζητάμε, καλύτερα)).

Λίγη ιστορία, τώρα:

Κατά την παράδοση, τον καφέ τον οφείλουμε σε ένα παρατηρητικό βοσκό της Αιθιοπίας, που αντιλήφθηκε ότι οι κατοίκες του, έδειχναν αυξημένες δραστηριότητες όταν έτρωγαν κλαδιά και καρπούς του καφέ. Κατά τις επίσημες καταγραφές, όμως, η ιστορία του ξεκίνησε από την Υεμένη. Αλλά αυτό δεν μας ενδιαφέρει ιδιαίτερα.

Και τώρα στην ουσία. Τον καλό καφέ τον χαρακτηρίζουν δύο τινά: το άρωμα και η γεύση. Το άρωμα έχει να κάνει περισσότερο με τη φρεσκάδα του καβουρντίσματος (που δυστυχώς χάνεται γρήγορα), ενώ η γεύση

Γράφει ο **Μανώλης Ευθ. Πιπεράκης**

έχει να κάνει περισσότερο με το χαρμάνι του καφέ (Arabica, Robusta) στις κατάλληλες αναλογίες, αλλά και την τεχνική μαεστρία του καφετζή. Όσο για τη γεύση του, εκτός από τις παραμέτρους καβουρντίσματος και χαρμανιού, έχει να κάνει και με τον τρόπο ψσίματος, αλλά και σερβιρίσματος. Οι πρώτες παιδικές μου αναμνήσεις μού φέρνουν στο νου τη συχωρεμένη τη μάνα μου, που έβαζε το μπρίκι στη χόβολη του μαγκαλιού, την έκανε στεφάνι γύρω από το μπρίκι, και περίμενε να ζεσταθεί το νερό. Ύστερα, έσπρωχνε το μπρίκι από δω και αποκεί, λες και αλώνιζε, ώσπου να αρχίσει να φουσκώνει ο καφές. Το ίδιο κάνουν πολλοί και σήμερα, μόνο που αντί χόβολης χρησιμοποιούν άμμο. Και, ελλείψει αυτών, το ρόλο τους αναλαμβάνουν τα γκαζάκια...

Και πώς τον πίνεις τον καφέ σου κουμπάρε; Ρωτούσε ο καφετζής. Και οι πιο συνηθισμένες απαντήσεις ήταν:

- Βαρύ γλυκό
- Γλυκύ βραστό
- Μέτριο και σκέτο.

Και εδώ υπάρχουν σοβαρές διχογνωμίες και προσωπικά γούστα. Εγώ, π.χ., τον πίνω «γλυκύ βραστό». Που σημαίνει (για μένα) μια καλή κουταλιά καφέ και μιάμιση ζάχαρη. Και κατά το σερβίρισμα, χαμηλά για λίγο το μπρίκι στο φλιτζάνι, και αμέσως ανέβασμά του αρκετά ψηλά, ώστε το καϊμάκι του να μη γίνει συμπαγές, αλλά να σχηματίσει φουσκάλες. Ο πατέρας μου, όμως – Θεός σωθήσει τον κι αυτόν, τον ήθελε «βαρύ γλυκό». Δηλαδή, μία με μιάμιση κουταλιά καφέ και δύο με δυόμισι κουταλιές ζάχαρη. Και στο σερβίρισμα, χαμηλά το μπρίκι στο φλιτζάνι, για να δημιουργηθεί ένα πλούσιο, παχύ καϊμάκι. Και μια ιδιοτροπία δική μου. Τον γλυκύ βραστό τον προτιμώ σε λεπτό φλιτζάνι, και τον βαρύ γλυκό σε χοντρό, που να κρατά καλά τη θερμότητα του.

Γλυκύ Βραστός, σε λεπτό φλιτζάνι

Σε όλες τις περιπτώσεις, ο καφές και η ζάχαρη πέφτουν στο μπρίκι όταν ακόμα το νερό είναι κρύο. Μερικοί ί ανακατεύουν τα υλικά αμέσως, αλλά κάποιοι φανατικοί τα αφήνουν να βυθιστούν στο νερό και μετά τα ανακατεύουν. Δοκιμάστε και τις δύο

παραλλαγές, και μου λέτε τα αποτελέσματα το καλοκαίρι, γιατί εγώ δεν έχω περιθώρια πειραματισμού τώρα. Πρέπει να τελειώσω το γραφτό μου καμιά φορά και να το στείλω στον Γιάννη, που θα περιμένει να δει τι κατέβασε η κούτρα μου αυτή τη φορά, αν τελικά κατέβασε κάτι, γιατί τη βλέπω να στερευεί εξαιτίας του... πολυχρόνη! Γι' αυτό και αν με χάσετε από το προσκήνιο, μη στεναχωρηθείτε!

Και δύο μερακλήδικες συμβουλές, πριν προχωρήσουμε στην επόμενη ενότητα: α) Όταν ο καφές πάει να βράσει, τον βγάζετε από το μάτι και χτυπάτε το μπρίκι στον πάγκο δυο-τρεις φορές κι ύστερα συνεχίζετε το ζέσταμα, ώσπου να είναι έτοιμος για σερβίρισμα, και

β) Όταν έρθει η μεγάλη ώρα του σερβιρίσματος, μπορείτε να τον ρίξετε στο φλιτζάνι σε δύο ή τρεις δόσεις, ξαναβάζοντάς τον στη φωτιά, στα ενδιάμεσα.

Καλά όλα αυτά για θεωρία, θα μου πείτε, αλλά κανένα στέκι για καλό καφέ; Και εννοούμε πέρα από το χωριό μας, μια και τα των Αρμένων μάς είναι γνωστά! Και εγώ, προσωπικά, έχω μιλήσει σχετικά πολλές φορές. Γι' αυτό, και προς ολοκλήρωση της ενημερωτικής μου αποστολής, μπαίνω στο Μίσρα μου και αρχίζω την έρευνα. Πρώτη στάση το «Καφέ Ποταμός», στις Καλύβες.

«Καφέ Ποταμός»

Η απόλαυση πολλαπλή:

Καφές, γλυκάκι, νερά, λουλούδια, πάπιες. Ωραίο καλοκαιρινό περιβάλλον, με δροσιές και πράσινο. Δίνω την παραγγελία μου, ανάβει το γκαζάκι, και με γλυκιά προσμονή περιμένω να δω τις φουσκάλες στο καϊμάκι, και να νιώσω τη γεύση του καφέ στον ουρανίσκο μου. Οι συνολικές εντυπώσεις από την πρώτη μου στάση είναι άριστες και η σύσταση του Ποταμού, για καφέ, χωρίς ενδιασμούς. Και αν πεινάτε κιόλας, υπάρχουν νόστιμα τοστάκια, που δίνουν τη λύση. Καλή απόλαυση! Επόμενη έξοδος στα Χανιά. Πρώτη μου επιλογή ο «Κήπος». Κάτω από τα σκιερά δέντρα, η ζέστη είναι υποφερτή και το κρύο νερό, που καταφθάνει αμέσως, ό,τι χρειάζομαι. Δίνω διπλή παραγγελία, μια και συνοδεύομαι. Πρώτα καφές και μετά μια «αλμυρή»

μπουγάτσα, δικής τους παραγωγής, και συνήθως εκείνης της στιγμής. Να την τρως και να ξεχνάς το χωριό σου, το γιατρό σου και τον ΕΝΦΙΑ. Για το περιβάλλον, μέσα και έξω, δύσκολα βρίσκεις λόγια αντάξιά του, για να το περιγράψεις. Δύο αίθουσες με ιστορικές φωτογραφίες και αντικείμενα άλλων εποχών σε ταξιδεύουν πίσω στο χρόνο. Και ώσπου να ξαναβγείς έξω, και να στρογγυλοκαθίσεις στο τραπέζακι σου, έχει φτάσει και η περίφημη μπουγάτσα. Η αλμυρή, αλλά όχι και πολύ. Πιάνεις το μαχαιροπίρουνο, και δε σταματάς τα μμμ! και τα μπράβο!, ώσπου να φτάσει και ο καλοψημένος σε χόβολη μερακλήδικος καφές, συνοδεία νοστιμότατου λουκουμιού. Και μάλιστα, ο καφές στο κλασικό του μπρίκι, το χάλκινο. Να τον σερβίρεις μόνος σου, για να νιώσεις διπλή την απόλαυση. Κρίμα που ο Κήπος δεν είναι πιο κοντά στο χωριό μας.

«Καφέ Κήπος», το αρχοντικό!

Πληρώνω, παίρνω την απόδειξη και πάω στο Parking «Απόλλων», όπου περιμένει, υπομονετικά, το περήφανο μεταφορικό μου μέσον. Δίνω την απόδειξη του Κήπου στην Ταμεία, και ακούω το αναμενόμενο: «Εντάξει κύριέ μου, είστε μέσα στα χρονικά μας όρια και δεν οφείλετε τίποτα».

Το ξέρατε αυτό; Σε συνεργασία Κήπου και Απόλλων, δύο ώρες στάθμευσης στο Parking είναι εντελώς δωρεάν, με την προσκόμιση της απόδειξης του Κήπου. Μπράβο τους για την ιδέα της συνεργασίας που είχαν...

Επόμενη έξοδος και πάλι στα Χανιά, και νέες απολαύσεις. Στην οδό Αρχοντάκη 17, δίπλα στην Αγορά, με περιμένει το αγαπημένο μου στέκι του «Βρανά». Το καφεγλυκάδικο ή γλυκοκαφενείο, που φτιάχνει πολύτιμα γλυκά, με σπεσιαλιτέ το καταπληκτικότερο Καζάν ντιπί, που έχω δοκιμάσει. Πλούσιο σε όγκο, και γεύση μοναδική, καραμελωμένο από τη μια μεριά και με άρωμα ανθόνερου, με ταξιδεύει στην Πόλη, όπου πήγαινα συχνά όταν ταξίδευα ακόμα. Μα δεν ορκίζομαι κιόλας ότι το γνώρισα εκεί, γιατί οι τόποι και οι πειρασμοί της ζωής μου γίνονται συχνά ένα κουβάρι στο μυαλό μου κι άντε να το ξετυλίξεις. Εμφανισιακά και γευστικά, ο πειρασμός αυτός θυμίζει κάτι ανάμεσα στο γαλατομπούρεκο και την πανακότα. Μα είναι πιο γευστικό και από τα δυο, και ας μην είναι τόσο γλυκό.

Δέστε το στη φωτογραφία, για να καταλάβετε –πάνω κάτω– τι εννοώ. Δοκιμάστε το και θα με θυμηθείτε!

Καζάν ντιπί, το μοναδικό!

Όσο για την τιμή του, είναι λογικότατη, ώστε να πάρετε και μια κουτίτσα με λίγα κομμάτια, φεύγοντας για το χωριό.

Θα ήθελα να κλείσω με ένα Χανιώτικο ακόμα στέκι, όπου ο καλός καφές συνδυάζεται με το ρομαντικό περιβάλλον. Είναι το Καφέ «Θέα», στο Συντριβάνι. Ανεβαίνεις λίγα σκαλιά, για να απολαύσεις την απέραντη θέα πίνοντας τον καφέ σου, μα αξίζει τον κόπο. Όλο το λιμάνι στο πιατάκι του καφέ σου! Πολύπλευρη απόλαυση, με την προσγειωμένη τιμή ενός καφέ.

«Θέα» και καφές του γούστου σου.

Αυτά τα ολίγα είχα να σας πω για τον Ελληνικό Καφέ, και συμπαθάτε με για κάποιες λεπτομέρειες που μπορεί να μου ξέφυγαν. Και, με την ευκαιρία, σας εύχομαι Καλές Γιορτές και πλούσια τα ελέη του Θεού, για τον Καινούριο Χρόνο. Να έχουμε χαρές, ειρήνη και υγεία, για να μπορούμε, χωρίς προβλήματα, Να πίνουμε καφέ, να τρώμε ένα γλυκό, να λέμε «Δόξα τω Θεώ»!

Κούκλες Τοπωνύμια του χωριού μας

Δημοσιεύουμε το κείμενο του αείμνηστου Γιώργου Φρεσκάκη, Προέδρου του Συλλόγου Αρμενιανών Αττικής «Ο Κριτοβουλίδης», όπως δημοσιεύτηκε στο 2^ο τεύχος της «Ελευθερόπολης», ως ελάχιστη τιμή στην μνήμη του.

Σίγουρα δεν είναι τυχαία η τοπογραφία αυτή. Σίγουρα τ' αλάθητο αισθητικό κριτήριο των τότε απλών κατοίκων του χωριού «βάφτισε» Κούκλες την ξέχωρη αυτή γειτονιά. Κι ας ήταν η πιο ανηφορική και δύσβατη γειτονιά του χωριού (απόδειξη πως είναι η τελευταία γειτονιά του χωριού που την πάτησε «τροχός». Ήταν όμως - και είναι - η πιο όμορφη και η πιο υγιεινή γειτονιά (υγρασία μηδέν, ή σχεδόν μηδέν). Από κάθε σχεδόν χώρο της περιοχής, το μάτι του κατοίκου, ή του επισκέπτη, διαφεντεύει ολόκληρο τον κάμπο του ΒΔ Αποκορώνα και ξετρέχει απ' τη μπούκα του λιμανιού της Σούδας ως τη Μαδάρα. Επιστρέφοντας το βλέμμα απ' αυτή την περιπλάνηση, αγκαλιάζει αναγκαστικά όλα τα χωριά της «σκάφης» και καταλήγει στο καμπαναριό τ' Άη Νικόλα και τον Πλάτανο των Αρμένων. Παλιότερα, η γειτονιά πολύβουη και ζωντανή (όπως άλλωστε κι άλλες γειτονιές του χωριού) με κοπέλια πολλά στο σχολειό και στο χωράφι, με κατοίκους όλων των κοινωνικών στρωμάτων και επαγγελμάτων: (Εμποροί - μεταπράτες - ντελάληδες, αγρότες, βοσκοί, μεταφορείς-σουστατζήδες, κουρείς κι άλλοι πολλοί).

Το χειμώνα οι παρασιτιές και το καλοκαίρι η «πλακούρα» ήταν οι τόποι συγκέντρωσης των γειτόνων - όλων των ηλικιών, τάσεων και ιδιορρυθμιών. Εδώ στην «πλακούρα», τα βράδια κυρίως, γινόταν όλες «οι ζυμώσεις και ανταλλαγές απόψεων», πάνω στα τρέχοντα θέματα, κάτω απ' τον έναστρο ουρανό και το φως του φεγγαριού. Καθένας με τον τύπο και τον «τομέα» του. Κομματικές συζητήσεις σπάνια γινόταν. Τον Μεταξά και τους Γερμανούς μονάχα δεν ήθελε κανείς. Άλλωστε, βενιζελικοί ήταν όλοι.

Όλοι όμως καταπιάνονταν με τα περασμένα, τα βάσανά τους, τα «κοινωνικά» και βέβαια, με τον καιρό (Η ΕΜΥ δεν έδιδε

τότε δελτίο καιρού). Μελετούσαν όμως τη θέση του φεγγαριού και τα «προαισθήματα» των κάθε λογής ζωντανών που 'χαν στην παιδεψή τους, σε συνδυασμό πάντα και με τα γραφόμενα του Καζαμιά (Ένα αντίτυπο κυκλοφορούσε σ' όλη τη γειτονιά!).

Τα σπίτια το χειμώνα, συνήθως, έσταζαν και έβαζαν το νερό. Το καλοκαίρι όμως, δεν είχαν ανάγκη από «κλιματισμό». Εδώ στην πλακούρα οι χαρές και οι λύπες. Εδώ «πάρκαραν»- πέζευαν οι καβαλαρείοι μουσαφίρηδες. Εδώ διαλαλούσαν τον ερχομό της μέρας τα κοκόρια. Εδώ έκαναν σουλάτσο οι κότες. Εδώ κι ο Κλειδωνας με τις φωτιές τ' Αι Γιάννη. Εδώ κι οι μασκαράδες.

Οι καλοκαιρινές αποσπερίδες παρουσίαζαν ιδιαίτερη γραφικότητα. Όλοι οι γείτονες (μικροί-μεγάλοι) απόθεταν το κουρασμένο από την ημέρα κορμί τους, στη ζεστή ακόμα, από τον καυτό ήλιο της ημέρας πλακούρα και οι συζητήσεις γινόταν με ξαπλωμένους τους «ομιλητές». Δεν ήταν άλλωστε μαθημένοι να συζητούν καθισμένοι σε «στρογγυλή τράπεζα».

Εδώ θα πούμε δυο λόγια για χαρακτηριστικούς τύπους ορισμένων κατοίκων της περασμένης γενιάς, σχετικά με τις δραστηριότητες, το χαρακτήρα και τον τρόπο ζωής και διαβίωσής τους.

Ο Κυριοδημήτρης σαν πλανόδιος, γνώριζε καλά την επαρχία και τους κατοίκους της κι έφερνε τα νέα απ' τους άλλους τόπους. (Υπήρχε, βέβαια, και κάποια περιοδική επαγγελματική αντιζηλία με τον Τσακιραντώνη, αλλ' αυτό δεν τους εμπόδιζε να

γίνονται ορτάκηδες στο «μαζωκτό». Λόγω επαγγέλματος, λοιπόν, είχε υπόψη του τις «χρηματιστηριακές διακυμάνσεις», τις τιμές δηλαδή του λαδιού, των αυγών, των αγγουριών κ.λπ. Αστείος - χωρατατζής - πλακατζής, προκαλούσε τους πάντες, με στόχο να του επιστρέψουν τα πειράγματα. Κι η κουβέντα του πάντα, ή σχεδόν πάντα, κατέληγε στην εξιστόρηση ενός κομματιού απ' τα βάσανα, τα πάθη και τις κακουχίες της μικρασιατικής εκστρατείας και καταστροφής.

Ο Προεστοκωστής. Ύστερ' από τις εκτιμήσεις του για τις σοδειές και την έκβαση των καυτών θεμάτων της επικαιρότητας, κατέληγε κι αυτός σε κάποιες απ' τις αναμνήσεις κι εμπειρίες του, στους ελληνοβουλγαρικούς πολέμους. Συνήθως είχε και κάτι να πει για τις Βουλγάρες.

Ο Νίκος ο Χελιούδης (ο Κουρέας κατά κόσμο!). Ένας κανιχωταναθρεμένος ερασιτέχνης-πολυτέχνης. Κλαδίσκος, περβολάρης, ξυλουργός κι ό,τι άλλο βάνει ο νους. Μόνο

στην τσαγκαρική δεν τα πολυκατάφερνε. Και στο τέλος, στο κουρείο του. Δηλαδή μια «πολυθρόνα» της εποχής, που ανάλογα με τις διαθέσεις της «Διεύθυνσης» άλλαζε τακτικά έδρα από καφενείου εις καφενείον.

Ο Χριστοδουλάκης ο Μανώλης. Το «Μαυρογεννάκι». Άνθρωπος αγαθός. Πράος. Ζευγολάτης του Χριστού. Χαρακτηριστική η μιλιά του. Μαντιναδολόγος και χωρατατζής. Και τελικά, ένας σαν και τους άλλους, μαχητής του επιούσιου. Είχε κι αυτός τις αφηγήσεις και τις εμπειρίες των πολέμων του καιρού του.

Ανηφόριζε τακτικά στην πλακούρα κι ο Στεφανογιάννης. Νοικοκύρης - κτηματίας - αφεντικό. Στο βάθος καλόκαρδος «αμερικάνος». Απ' αυτόν μάθαμε τις πρώτες λέξεις της «αγγλικής» μας: Νερό, αυγά, ψωμί, αλάτι (έπρεπε να συνεννοηθούμε για το αλισβερίσι μας με τους Άγγλους του Χαρακιά, λίγο πριν τη γερμανοκατοχή). Το σπίτι του ανοιχτό για τους φίλους και περαστικούς, μα προπαντός, για τους γείτονες. Είχε στερνά και αυλή... τιμεντοστρωμένη. Διέθετε μαγκάλι, στόφα και... φωτογράφο. Φορούσε και «κοστούμι» τις σκόλες και τις Κυριακές.

Γιάννης Κουρομιχελής (Ντουρογιάννης). Φαμελίτης ζευγολάτης. Σοβαρός, λιγόλογος, ανήσυχος, μα και γκρινιάρης με βοηθό την ήρεμη και καλόκαρδη γυναίκα του. Αγώνιστηκε στο χωράφι, στ' αλώνι, στο περβόλι κι έδειξε τελικά το δρόμο της προκοπής στα παιδιά του.

Αντώνης Τσακιράκης (ο Τσακιραντώνης). Άνθρωπος φαινομενικά ήρεμος, λίγο του νιτερέσου, μα τελικά καλός νοικοκύρης. Αγρότης και ευκαιριακά μεταπράτης, μικροφαμελίτης και με σχετικά καλό επίπεδο διαβίωσης. Το σπίτι του σε καλή κατάσταση σε σχέση με τ' άλλα, προνομιούχο γιατί είχε σαν συνέχεια το πιο ευρύχωρο μέρος της πλακούρας. Έτσι είχε το ρόλο του οικοδεσπότη στις καλοκαιρινές νυχτερινές συνάξεις.

Πιο πάνω και σε επίκαιρη θέση το σπιτικό του Καλλιβρετάκη του Σοφοκλή. Ο Σοφοκλής, ένας από τους πιο χαρακτηριστικούς τύπους της γειτονιάς, αλλά και του χωριού. Συντονιστής και επικεφαλής της καθημερινής πολυμελούς οικογενειακής βιοπάλης, τα κατάφερνε πάντα. Είχε ειδικό

λεξιλόγιο για τις ξεχωριστές περιπτώσεις χαράς και λύπης. Φρόντιζε πάντα να βλέπει τη ζωή απ' την καλή της τη μεριά.

Πιο πίσω το νοικοκυριό της «Βαγγέλενας», Οικογένεια Τζουστάκη. Εδώ ήταν ένα ξεχωριστό «τζάκι» της γειτονιάς, που

η παρουσία της καλόκαρδης αρχόντισσας και των παιδιών της, δηλαδή της Κατίνας της Παπαγιάννας, της Ευρυδίκης (και περιοδικά του Μανώλη) έδινε τον τόνο της «κουλτούρας» και της διανοήσης της γειτονιάς.

Παραπέρα ο Όθωνας ο Χαριτάκης, ο Χαλβαδαντώνης, ο Παπαδογιάννης, με τις φασίλιες τους και τις δραστηριότητές τους, συμπλήρωναν το παζλ της γειτονιάς. Βέβαια, στα κράσπεδα της γειτονιάς έμεναν ακόμη στο πρόσφατο παρελθόν. Οι φασίλιες του Παπα-**Λευτέρη**, του Γιάννη του Στυλιανομανολάκη (Αραπατσάκου) που όλο και κατ' είχε να διηγηθεί απ' τις περιπλανήσεις του στην Αμερική (Τζίμυ - Λόντος κ.λπ.). Τον γερο-Κουτσουπαντώνη και μερικών άλλων. Καυγάδες και διχόνοιες μεταξύ των κατοίκων της γειτονιάς δεν υπήρχαν ουσιαστικά. (Κανένα πρόσκαιρο μωτράκι η κουτσομπολιό απ' τις γλώσσες των γυναικών δεν ήταν σπάνιο).

Αυτό όμως που χαρακτήριζε τη γειτονιά σαν «τοπική επιδημία» ήταν οι τακτικές οικογενειακές γκρίνιες και μικροκαβγάδες με κύρια συνέπεια τη «λειτουργία-υβρεολόγιο», που συνήθως περιοριζόταν μεταξύ των συζύγων. Τούτη η «επιδημία» βέβαια, τις πιο πολλές φορές είχε τις ρίζες της στις πολλές «οικογενειακές ανέσεις» της εποχής.

Κύριο χαρακτηριστικό (που λες και αποτελούσε άγραφη συμφωνία μεταξύ των επιμέρους «λειτουργιών»), ήταν ότι το

λεξιλόγιο του δοξαστικού κάθε λειτουργού (υβρεολόγιο), δεν είχε καμιά σχέση και ομοιότητα του άλλου.

Καθένας το δικό του λεξιλόγιο, με τις ιδιαιτερότητές του. (Κανείς δεν έκανε παρεμβολές στη συχνότητα του άλλου).

Ο Κυριοδημήτρης ανακάτευε όλους τους πεθαμένους και καμιά φορά επιθετικούς προσδιορισμούς του Θεού.

Ο Χελιούδης τα είχε με τα καντήλια, τα κολυμπηθρόξυλα.

Ο Γιάννης ο Κουρομιχελής πήγαινε ακόμη πιο πάνω. Επικοινωνούσε με Θεούς, Χριστούς, Παναγιές.

Ο Τσακιραντώνης, ολιγαρκής και από απόψεως συχνότητας και από απόψεως διάρκειας, είχε στιγμιαίες εκρήξεις και πάντως με ηπιότερο λεξιλόγιο.

Ο Σοφοκλής που συχνά μεν μουρμούριζε, αλλά, συνήθως, χρησιμοποιούσε ακαταλαβίστικο λεξιλόγιο από «σαλαμούρα» μέχρι «σαλισάχνη» κι έτσι σπάνια η «λήψη» ήταν ικανοποιητική. Παρακάτω, ο Προεστοκωστής, διακρινόταν για το έντονο της φωνής και της βίαιες εκρήξεις και κινήσεις και το σκληρό λεξιλόγιό του.

Οι «λειτουργίες» τελούνταν κατά κανόνα απογευματινές ή βραδινές ώρες -ανάλογα με τις εποχές- και είχαν ενδιαφέρον για τον «μελετητή» οι περιπτώσεις «ταυτόχρονης εκπομπής» δύο ή περισσοτέρων «λειτουργιών».

Όλοι όμως οι παραπάνω (κι όσοι άλλοι, για λόγους οικονομίας καιρού, αναφέρονται εδώ) ήταν πραγματικοί μαχητές της ζωής, νοικοκύρηδες με τα μέτρα της εποχής, ανάθρεψαν, μεγάλωσαν τα κοπέλια τους, με βασικές και θεμελιώδεις αρχές ανθρωπιάς και τα ώθησαν σε δρόμους κοινωνικής ανόδου και προκοπής.

Και αυτό είναι που τελικά μετράει...

Αυτοί που φεύγουν...

Πέθανε στις Καλύβες ο **Καλλιβρετάκης Γιάννης** ετών 88 και ετάφη στις 8/11/2020 στο νεκροταφείο του Αγίου Αντωνίου των Καλυβών. Ο Γιάννης ήταν πατέρας της Κυριακής, του Γιώργου και του Κώστα.

Στη φωτογραφία εικονίζεται αριστερά ο Γιάννης και δεξιά ο αδερφός του Αντώνης.

Η «Ελευθερόπολις» εκφράζει τα θερμά της συλλυπητήρια σε όλους τους συγγενείς.

Μνήμη Μαρίας Τσιτσιρίδη

Δέκα χρόνια απουσίας

(19 Νοεμβρίου 2010-19 Νοεμβρίου 2020)
Δέκα ολόκληρα χρόνια συμπληρώθηκαν (2010 - 2020), από τότε που η ΜΑΡΙΑ ΜΑΣ, έφυγε για άγνωστους κόσμους και δεν είναι πια μαζί μας. Κλάψαμε πολύ, μέχρι που στέγνωσαν τα δάκρυα μας και έμεινε η μνήμη, με κάθε τι δικό της, να «γεμίζει» το κενό, χωρίς αυτό να είναι δυνατό...

Όμως, η ζωή συνεχίζεται και ο Θεοδωρής με τη Νίκη μας, μας χάρισαν δύο εγγονάκια, τη Μαρία, που φέρει το όνομα της και το Σωτήρη-Δημήτρη!!! Η Νανά μας, παντρεύτηκε, πριν 10 μήνες το Γιώργο και διαμένει στη Σάμο.

Το Σάββατο, 21 Νοεμβρίου 2020, θα συγκεντρωθούμε (όσοι είναι εφικτό, λόγω της πανδημίας), στο κοιμητήριο του Βοχαϊκού Κορινθίας, στο χωριό του συζύγου της, Δημήτρη Νικολάου, όπου αναπαύεται και θα τελέσουμε τρισάγιο στη μνήμη της.
ΑΙΩΝΙΑ ΣΟΥ Η ΜΝΗΜΗ, ΑΓΑΠΗΜΕΝΗ ΜΑΣ
Δημήτρης, Θεοδωρής, Νίκη, Μαρία,
Σωτήρης-Δημήτρης, Νανά, Γιώργος
19.11.2020

ΦΩΣ ΑΠΟ ΤΑ ΜΑΤΙΑ ΣΟΥ
(Στη Μαρία)

*Σαν τα συννεφάκια στο μικρό αεράκι,
οι μνήμες σκαρφαλώνουν στο Λυκαβηττό
κάποιες μελωδίες, σαν ανάσες σβήνουν,
πού μαζί τους σμίξαμε, το '78*

*όταν ξεκινήσαμε το μακρύ ταξίδι,
ήθελα τα μάτια σου φως και οδηγό,
οι πολλοί κουράστηκαν, κάθησαν οι φίλοι,
φως από τα μάτια σου ακόμα αναζητώ.*

*Μούφεγγες το δρόμο με μικρό λυχνάρι,
αν σου σβήσει κάθηκες, κάθηκα κι εγώ
οι πυρσοί δεν άντεξαν το μακρύ ταξίδι,
τα παιδιά του Σπάρτακου κλαίνε στο ναό...*

*Ιχνηλάτες ψάχνουν τα αρχαία ίχνη,
στα άδεια μονοπάτια των караβανιών
κι οιπραματευτάδες σκόνη έχουν γίνει,
μέσα στα χαλάσματα δύσκολων καιρών...*

*Φωτεινές λαμπίτσες γίναν οι ψυχές μας,
σ' έρημο λιμάνι, βράδυ βροχερό,
κύματα που σκάνε τα δικά μας πάθη,
έμεινε τ' αλάτι δίχως το νερό.....*

Μνήμη Βύρωνα Σαχαρίδη

Με βαθιά συγκίνηση η αεροπορική οικογένεια και ο Πανελλήνιος Σύνδεσμος Βετεράνων Αεροπορίας αποχαιρέτισαν στις 28/5/2020 στο Α' Νεκροταφείο Αθηνών τον Βετεράνο του Β' Παγκοσμίου Πολέμου Ταξίαρχο Βύρωνα (Νότη) Σαχαρίδη που έφυγε για το τελευταίο ταξίδι στον ουρανό. Παραθέτουμε σύντομο βιογραφικό και μικρό φωτογραφικό λεύκωμα για τον Βύρωνα Σαχαρίδη, όπως μας το έστειλε ο Γιάννης Φωτίου. Ο Βύρωνας Σαχαρίδης, όπως και ο Γιάννης Φωτίου, συνδέθηκαν με το χωριό μας στην εκδήλωση που έγινε

Στην φωτογραφία, από την εκδήλωση στους Αρμένους, διακρίνονται 2ος από αριστερά ο Νότης Σαχαρίδης και 3ος ο Γιάννης Φωτίου, εγγονός του Τάσου Φραγκιά, συμπολεμιστή του Β. Σαχαρίδη.

στους Αρμένους τον Μάιο του 2011, από τους φορείς των Αρμένων με σκοπό να τιμηθούν οι τελευταίοι επιζώντες των βετεράνων της ελληνικής πολεμικής αεροπορίας, τότε ενενηντάρηδες, που βρήκαν καταφύγιο στο παλιό Δημοτικό σχολείο των Αρμένων τον Μάη του 1941.

Ο Ταξίαρχος (Ι) ε.α. Βύρων Σαχαρίδης είναι της 9ης σειράς Σχολής Ικάρων, η οποία συγκροτήθηκε το 1939, και υπήρξε ενεργό μέλος του Πανελληνίου Συνδέσμου Βετεράνων Αεροπορίας από το 1985.

Με την έναρξη του Ελληνοϊταλικού Πολέμου και τη μεταφορά της Σχολής στο 4 Αργος, συνέχισε την εκπαίδευση του εκεί μέχρι την πτώση του μετώπου με τη γερμανική εισβολή.

Ευρισκόμενος στην Κρήτη με λοιπό προσωπικό της Αεροπορίας, έζησε τη Μάχη της Κρήτης και συνελήφθη αιχμάλωτος.

Κατόρθωσε να δραπετεύσει και να διαφύγει, μέσω Τουρκίας και Συρίας, στην Παλαιστίνη και να επανενταχθεί στην αναδιοργανωμένη ΕΒΑ. Μετεκπαιδεύτηκε στις Βρετανικές Αεροπορικές Σχολές της Νοτίου Ροδεσίας και στη συνέχεια ως χειριστής της 336 Μοίρας Διώξεως, ιπτάμενος με αεροσκάφη Hurricane και Spitfire, έλαβε μέρος στις επιχειρήσεις του Β' Π.Π. με αποστολές στη Βόρεια Αφρική, Μεσόγειο, Ιταλία και Γιουγκοσλαβικές ακτές.

Με την επιστροφή των Μοιρών στην Ελλάδα, τον Νοέμβριο του 1944, συνέχισε να συμμετέχει με τη 336 Μοίρα σε αεροπορικές

Η φωτογραφία εικονίζει την αυλή μπροστά στο κτίριο του Παλιού Σχολείου, του οποίου η γωνία διακρίνεται δεξιά και μπροστά στο νεαρό τότε πεύκο, που υπήρχε μέχρι πριν λίγα χρόνια, όπως και η κοιτώνα που εξέχει από το έδαφος. Χρονολογείται στην περίοδο του Μαΐου 1941, λίγο πριν τη γερμανική εισβολή. Πρόκειται για πρωτοετείς μαθητές της Σχολής Αεροπορίας (μεταξύ αυτών και ο Β. Σαχαρίδης, Τ. Φραγκιάς) που κατέλυσαν στο Δημοτικό Σχολείο όπου έγινε ο κοιτώνας τους για εκείνες τις κρίσιμες μέρες.

επιχειρήσεις κατά των Γερμανών, που παρέμεναν ακόμη στα νησιά Μήλο και Κρήτη: ομοίως συμμετείχε και στις επιχειρήσεις της Αεροπορίας της περιόδου 1946-1949.

Φοίτησε σε επιμορφωτικά σχολεία του ΝΑΤΟ επαγγελματικής κατάρτισης. Υπηρέτησε σε διοικητικές και επιτελικές θέσεις στο ΓΕΑ, στο Αεροπορικό Αρχηγείο του ΝΑΤΟ στη Σμύρνη και στο ΓΕΕΘΑ. Αποστρατεύθηκε το 1967.

Χριστούγεννα στην Κωμιακή

Στη Νάξο, εις την Κωμιακή
στο στέκι του Μανώλη
παιδιά κι εγγόνια γιόρταζαν
ήταν οι Κορρέδες, όλοι

Έξω εφιλοχιόνιζε.
ομόρφυνε η πλάση,
μέσα η στόφα έκαιγε
γινόταν κόσμος χάση

Η θαλπωρή του Κάτωλα¹
το κέφι των Κορρέδων
νέα μαθήματα έδιδαν
στις τάξεις των γλεντζέδων.

Η Σούζαν ήταν εκεί,
ο Κώστας, ο Βασίλης
η Αλισσάφη², το Πιτηνός³
μαζί κι ο Αριστείδης.

Απ' την Αμερική κατέφθασαν
ο Νίκος με την Πόλυ,
κανείς δεν απουσίαζε
ήταν η οικογένεια όλη⁴.

Η Θάλεια με την Κλειώ⁵
το τζάμι εκοιτούσαν
σχέδια εζωγράφιζαν
κι εκρυφογελοούσαν.

Μεσ' την αχλύ του Κάτωλα
και του χιονού το θάμβος
την παραζάλη του κρασιού
του φαγητού το άχθος,

το σπίτι εφωτίστηκε,
τα λόγια εκαθήκαν
η πόρτα με βια άνοιξε
και δυο μορφές εμπήκαν:

Η μια γυναικεία ήταν μορφή
εις τα λευκά ντυμένη,
χρυσό το φωτιστέφανο
η κεφαλή δεμένη.

Στα χέρια μία συσκευή που άχνιζε
και μύριζε ωραία
στο χώρο επλημύρισε
με μπάτουδο⁶ η παρέα

Παιδιά μου απ' τον Παράδεισο
πήρα δίωρη και ήρθα
έφερα λίγο μπάτουδο
από αυτό που είχα

Α! ναι, ήταν η Σόφη
γελαστή, ξεκούραστη, ωραία
απόδειξη ότι περνά
Αιώνια, σπουδαία.

Μέχρι να το καλοσκεφθούν
βλέπουνε και το Μάνο
στα χέρια του κι αυτός κρατά
ένα φλασκι μεγάλο

Κρασάκι απ' τα Κέντρια⁷
σας έφερα παιδιά μου
να πιούμε να γλεντήσουμε
να ευφρανθεί η καρδιά μου.

Οι ζωντανοί, συγκινημένοι, αμήχανοι
κοιτάζει ο ένας τον άλλο
και τότε κάτι γίνεται
πάρα πολύ μεγάλο:

Τ' άγια πρόσωπα σιγά-σταδιακά
αρχίζουν να κλωμάζουν
ώσπου λίγο αργότερα
σβήνουν και ξεθωριάζουν.

Τότε ο Νίκος⁸, ο πιο ψυχραιμος,
θεωρεί, τον οiwνό σπουδαίο
και πρότεινε συνέχεια
στο γλέντι το ωραίο.

.....
Έλθαν, μας επισκέφτηκαν,
με το «επί γης ειρήνη»
και είτε ν' αναπαύονται
σ' Αιώνια Γαλήνη.

1. Κατώι
2. Ελισσάβητ
3. Πρόκειται για το υποκοριστικό της μονα-
χοκόρης της οικογένειας, Μαρίας, Δικη-
γόρου Αθηνών. Η Μαρία είναι το «στερνο-
παίδι» της οικογένειας, προς τούτο και ο
χαρακτηρισμός.
4. Πρόκειται για την οικογένεια του
Μανώλη και της Σοφίας Κορρέ.
5. Εγγονές

6. Παραδοσιακό κωμιακίτικο γεμιστό κατσι-
κάκι, που αργοψήνεται στο φούρνο, σκεπα-
σμένο με λαδόκολλα.

Παλιός Αρμενιανός
(Φίλος της Κωμιακής)

7. Τοποθεσία στο χωριό, όπου βρίσκεται το
αμπέλι της οικογένειας
8. Δρ Γεωπόνος, με πλούσιο ερευνητικό
έργο, ο μεγάλος γιός της οικογένειας, που
ζει και εργάζεται στις Η.Π.Α. Προσφάτως
εξελέγη παμψηφεί, Καθηγητής στο Πανεπι-
στήμιο Ιωαννίνων.

Τα σόρδινά του Νικητογιώργη

Αγαπητοί χωριανοί Αρμενιανοί Αγείά σας.

Θα 'θελα με το γράμμα μου αυτό να
επικοινωνήσω μαζί σας και να σας πω
ένα ευχαριστώ, για την εφημεριδούλα που
λαβαίνω εδώ μακριά από όλα και όλους
διότι την θεωρώ σα μια ενεσούλα στην
ξενιτιά διότι εκτός από ενημερωτική περι-
έχει γουστόζικα αστειάκια και εξυπνάδες
των χωριανών μας που έχουν συμβεί. Και
επί τη ευκαιρία θα διηγηθώ και εγώ με τη
σειρά μου ένα περιστατικό που συνέβη.

Εγύριζε που λέτε ο αδερφός μου ο
Αντωνιός με το σημερινό παπα - Μανώλη
Καβρό από το Γυμνάσιο Βάμου με τα πόδια
γιατί τότεσας τα κοπέλια δεν είχαν τη
σημερινή πολυτέλεια που κυκλοφορούν με
μηχανοκίνητα μέσα, με κινητά τηλέφωνα,
με παντελόνια στενοκόλικά και που μου
τα λένε **ατζίνια** και δεν κατέω ίντα μου
λένε. Τότε πηγαίνοερχόντανε με τα πόδια
και ξυπόλητα. Και γυρίζοντας λοιπόν από

το γυμνάσιο τα κοπέλια συναντηθήκαμε
στο Μουγκιδέ κι αρχίσαμε τσι τροζάδες
κιόντενε μπέναμε στο χωριό νάσου και τη
συχωρεμένη τη θειά Μαγδαλνή για όσους
τη φτιάξατε. Και εδώ να ζητήσω συγγνώμη
από όλους χωρίς να θέλω να θίξω ούτε να
προσβάλω κανένα εκ των προτέρων. Γιατί
που λέτε η θειά Μαγδαλνή καθισμένη
στο γάιδαρο και στη μπουδιά τσι εβάστα
ένα κλωσσόπουλο.

Ο διάολος έκαμε και κείνη την ημέρα
τα κοπέλια στο γυμνάσιο, όπως μου εξή-
γησαν, είχαν μάθημα για τα απόκρυφα
μέρη του σώματος ανδρός και γυναικός και
για την ονομασία τους. Και για να κάμω
το δικηγόρο του διαόλου, για όσους δεν
γνωρίζουν την ονομασία των γυναικείων
οργάνων, ονομάζεται **αιδοίον**.

Λέει λοιπόν ο Αντωνιός τσι θειά Μαγδα-
λνής

-Θεία είντα κάνει το αιδοίον σου;
και κείνη η παντέρμη που δεν εκάτεχε είντα

τη ρωτούσε νομίζοντας ότι τη ρωτούσε για
το κλωσσόπουλο που βάστα στη μπουδιά
ντσι του απάντα

**-Καλάνε μωρέ Αντωνιό, μονόνε
γδιμνολέμικο και κρυνέι!**

Και πάλι ζητώ συγγνώμη χωρίς να
θέλω να προσβάλω και να θίξω κανένα.
Εδώ σταματώ γιατί θαρρώ πως πολύ το
τράβηξα τούτη τη γραφή. Κατά τα μέσα του
Ιουνίου θα βρεθώ στο χωριό και πιστεύω
να συναντηθώ με πολλούς από εσάς.

Ωστόσο γειά σας και καλή αντάμωση.

12 Μαΐου 1999

Γεώργιος Χρήστου Νικητάκης

Σημ. Δημοσιεύουμε ξανά την επιστολή
που μας είχε στείλει πριν είκοσι χρόνια
από την Αμερική ο Γιώργος Νικητάκης, να
την θυμηθεί τώρα που ζει στο χωριό μας
και απολαμβάνει τις χαρές του. «Ε»

Παρακαμπτήριοι

Ανακυκλώνονται οι ζωές
σε Μπετόν αρμέ ταρσανάδες.
Ακούνητοι κι αράγιστοι,
δρόμοι, ταχείας κυκλοφορίας,
απροσπέλαστοι σε χρόνους
και αδυναμίες ανθρώπινες
αδιάφοροι ποιος ήρθε ποιος έφυγε,
αριθμημένοι οδηγοί δεξιά κι αριστερά
εδώ η απείρακτη φουφού του κασιτανά
εκεί ο ποιητής με στίχους υπό μάλης...
Μικρές οι παρακαμπτήριοι έξοδοι,
μεγάλα τ' αδιέξοδά μας.

Σκιά

Επάνω έναστρος ο θόλος
και γύρω η νύχτα κάνει μάγια
αργοσαλεύει μια σκιά.
Εδώ τη βρίσκεις πίσω σου,
εκεί βγαίνει μπροστά σου.
Σε προσπερνά και χάνεται
Μακραίνει και τεντώνεται.
Στο ένα πόδι γίγαντας,
μικραίνει και μαζεύεται
στο άλλο πόδι νάνος.

Κλαίει μαζί μου ή γελά
ακόμη και όταν λούζεται στο φως
κρύβει και σημαδεύει το σκοτάδι.

Πόπη Λαμπρινέα Γαβριλάκη

Ο Σήφης Μιχελογιάννης νέος πρόεδρος στη Διεθνή Εταιρία Φίλων Ν. Καζαντζάκη

Ο νομικός και πρώην Βουλευτής Σήφης Μιχελογιάννης εκλέχθηκε πρόεδρος στο Ελληνικό τμήμα της Διεθνούς Εταιρίας Φίλων Νίκου Καζαντζάκη (ΔΕΦΝΚ) κατά τις αρχαιρεσίες για το νέο Διοικητικό Συμβούλιο που πραγματοποιήθηκαν στις 10 Σεπτεμβρίου 2020.

Αναλυτικότερα, εξελέγησαν ομόφωνα και παμψηφεί:

Πρόεδρος: Σήφης Μιχελογιάννης, πρώην Βουλευτής - νομικός, Χανιά.

Α' Αντιπρόεδρος: Νίκος Χρυσός, συγγραφέας (Βραβείο Λογοτεχνίας της Ευρωπαϊκής Ένωσης), Αθήνα, με καταγωγή από το Οροπέδιο Λασιθίου.

Γενική Γραμματέας: Σοφία Νταλαμπέκη, μαθηματικός, ειδική στα σύγχρονα μέσα επικοινωνίας, Ηράκλειο.

Έφορος Δημοσίων Σχέσεων: Ζαμπία Αग्रιμάκη, ιστορικός, Δρ Νεοελληνικής Λογοτεχνίας του Πανεπιστημίου Κρήτης, Αθήνα, με καταγωγή από το Ηράκλειο.

Αναπληρώτρια Γενική Γραμματέας: Χρυσούλα Αγογλωσσάκη, ποιήτρια, Αθήνα, με καταγωγή από τις Αρχάνες.

ΕΠΙΤΥΧΙΕΣ

Επιτυχία

Η Άννα Καλλιβρετάκη, κόρη του Εμμανουήλ Καλλιβρετάκη και της Ειρήνης Καμπουράκη πέτυχε στο Τμήμα Οικονομικών Επιστημών, του Διεθνούς Πανεπιστημίου Ελλάδος.

Η «Ε» την συγχαίρει και της εύχεται πάντα επιτυχίες!

Συγχαρητήρια

Θερμά συγχαρητήρια στην ανιψιά μου Ειρήνη Εμμανουήλ Ζυμβραγουδάκη (κόρη της Ανδρονίκης Τερεζάκη), η οποία πέτυχε στις Πανελλαδικές εξετάσεις στη Σχολή Επιστημών Διατροφής και Διατροφολογίας του Διεθνούς Πανεπιστημίου Ελλάδος στη Θεσσαλονίκη, το οποίο απο-

τελούσε και προσωπική της επιθυμία.

Επίσης στις 29/10/2020 ορκίστηκε διαδικτυακά εξ' αιτίας των συνθηκών της πανδημίας και η πρώτη μου ανιψιά Μαρία Αικατερίνη Τερεζάκη του Γεωργίου και της Αικατερίνης, μετά την επιτυχή αποφοίτησή της από το Παιδαγωγικό Τμήμα Προσχολικής Αγωγής του Πανεπιστημίου Κρήτης.

Όλη η οικογένειά μας και εγώ προσωπικά, συγχαίρουμε θερμά και τα δύο παιδιά μας και ευχόμαστε στην Ειρήνη καλές σπουδές και στη Μαρία Αικατερίνη καλή σταδιοδρομία. Επίσης ευχές για υγεία, καλή τύχη και πάντα επιτυχίες στη ζωή τους.

Με πολλή αγάπη
Σοφία Ελ. Τερεζάκη

Ευχετήρια ανακοίνωση του Συλλόγου

Ο Σύλλογος Αρμενιανών Αττικής «Ο ΚΡΙΤΟΒΟΥΛΙΔΗΣ» εύχεται στους απανταχού Αρμενιανούς και φίλους του, Χαρούμενα Χριστούγεννα, με Υγεία και Ευτυχία το Νέο Έτος 2021.

Επίσης, σας ανακοινώνει ότι, η κοπή της Αγιοβασιλόπιττας του συλλόγου, οι αρχαιρεσίες για την εκλογή νέου Δ.Σ. και οι λοιπές δραστηριότητες δεν θα πραγματοποιηθούν εφέτος, λόγω της προστασίας από

τη διασπορά της πανδημίας του κορωνοϊού.

Όσοι εκ των μελών επιθυμούν να καταβάλλουν τη συνδρομή τους για την κάλυψη των πάγιων αναγκών του συλλόγου μας, μπορούν να καταθέσουν το ποσό που επιθυμούν στην Τράπεζα Πειραιώς με IBAN GR 59 0171 8320 0068 3213 1721 053, είτε να το δώσουν σε οποιοδήποτε μέλος του Δ.Σ. και θα τους σταλεί η σχετική απόδειξη.

Το Διοικητικό Συμβούλιο

ΔΩΡΕΕΣ ΣΤΗΝ ΕΦΗΜΕΡΙΔΑ ΜΑΣ

Το περασμένο τρίμηνο λάβαμε από τους αγαπητούς αναγνώστες τα παρακάτω ποσά ως οικονομική ενίσχυση της εφημερίδας μας. Τους ευχαριστούμε όλους θερμά.

Φατούρου Ασπασία	Αθήνα	50€
Μπικιάκη Μαρία στη μνήμη Χαράλαμπου Μπουρνάζου	Αθήνα	50€
Βεζάκη Νίκο στη μνήμη της μητέρας του Βεζάκη Κούλας	Αθήνα	50€
Μιχελογιάννη Ιωσήφ του Δημητρίου	Χανιά	50€

Νικολάου Δημήτρη στη μνήμη
της συζύγου του Μαρίας Ιωάννου
Τσιτσιρίδη

Κόρινθος 50€

Οι οικονομικές προσφορές μπορούν να κατατίθενται στο λογαριασμό GR9001101560000015676103433 της Εθνικής Τράπεζας δηλώνοντας στην τράπεζα το όνομά σας, ή να αποστέλλονται με ταχυδρομική επιταγή στη διεύθυνση: Τσακίρακις Γιάννης, Σουλίου 124, 173 42 Αγ. Δημήτριος και στη συνέχεια να ενημερώνετε την εφημερίδα στο τηλέφωνο 210-9916613, για να σας σταλεί η σχετική απόδειξη.

Προτομές του Νίκου Καζαντζάκη και της μητέρας του

Στις δύο προτομές, του Νίκου Καζαντζάκη και της μητέρας του Μαργίης Χριστοδουλάκη-Καζαντζάκη στο Κρυονέρι, αναφέρεται ο νέος πρόεδρος του Ελληνικού Τμήματος της Διεθνούς Εταιρείας Φίλων Νίκου Καζαντζάκη Σήφης Μιχελογιάννης, στην πρώτη ανακοίνωση του ελληνικού τμήματος, που φέρει την υπογραφή του. Το Κρυονέρι είναι ο τόπος καταγωγής της μητέρας του Καζαντζάκη και των ευτυχισμένων παιδικών χρόνων του μεγάλου συγγραφέα και η αποκάλυψη των προτομών έγινε πριν από έναν χρόνο, στις 20 Οκτωβρίου 2019.

Όπως σημειώνει ο κ. Σήφης Μιχελο-

γιάννης: «Εκεί στην πλατεία θα συνεχίζεται για πάντα η μεταφυσική συνομιλία δυο προσώπων, που τόσο πολύ στερήθηκαν τον μεταξύ τους διάλογο όσο ζούσαν. Και ας ήταν τόσο πολύ αγαπημένοι, η μάνα και ο γιος της, που ήταν και γιος της οικουμένης. Ήταν πρωτοποριακή η πολιτιστική πρωτοβουλία των ανθρώπων στο Κρυονέρι, να τιμηθεί παράλληλα με τον μεγάλο συγγραφέα και η μητέρα του».

